

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Musik-
Ett lustfyllt verktyg i barns språkutveckling

Jenny Hertzman & Veronica Sandberg

LAU370, examensarbete

Handledare: Bengt Jacobsson

Examinator: Christina Ekström

Rapportnummer: VT10 1120 2

Abstract

Titel: Musik, ett lustfyllt verktyg i barns språkutveckling.

Författare: Jenny Hertzman och Veronica Sandberg

Termin och år: VT 2010

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Bengt Jacobsson

Examinator: Christina Ekström

Rapportnummer: VT10 1120 2

Nyckelord: Musik, Språkutveckling, Förskola, Samspel, Kommunikation, Fantasi och kreativitet

Sammanfattning:

Examensarbetet handlar om hur pedagoger kan använda sig av musik som ett verktyg för barns språkutveckling. Vi har även fått inblick i hur pedagoger använder sig av musiken som ett språkstimulerande medel i förskolan. Problematiken med detta ämne är att enligt våra erfarenheter ser man inte vikten av de estetiska och praktiska ämnena i förskolan/skolan. Dessa ämnen kan lätt ses som endast lekfulla. Våra frågeställningar är:

- Vilken plats intar musik i förskolan?
- På vilket sätt stimulerar musiken barns språkutveckling?
- Vilka är pedagogernas mål och syften med musik i förskolan?
- Hur använder pedagogerna sig av musik som ett redskap i barns språkutveckling i förskolan?
- Vilka möjligheter och hinder kan förekomma genom användning av musik som språkstimulerande verktyg i förskolan?

Undersökningsgruppen består av sex pedagoger som arbetar på två förskolor. Vi har använt kvalitativa intervjuer för att få svar på våra frågor. Vårt resultat visar att musiken har en stor roll i förskolan och pedagogerna ser musik som betydelsefullt i barns språkutveckling. Pedagogerna förklarar även hur de arbetar med musik som ett redskap i barns språkutveckling. Detta genom att de bland annat använder sig av rytmik, instrument så som trummor, klappar stavelser och sjunger in språket. Vi har analyserat våra resultat utifrån den sociokulturella teorin samt tidigare forskning kring ämnet. Våra slutsatser är att pedagogerna arbetar medvetet med musik som ett redskap i barns språkutveckling. De ser även endast möjligheter med musik och att det skapar lust och glädje i barngruppen. Vår studie visar på att musik är ett lustfyllt verktyg i barns språkutveckling. Använder pedagoger sig av denna arbetsmetod så skapas ett positivt lärande som barnen minns och bär med sig under en längre period. Detta då alla sinnen stimuleras i musikupplevelsen och genom att uppleva med hela kroppen förstärks språkförståelsen. De estetiska ämnena skapar upplevelser som gör att vi lär för livet.

Förord

Vi har valt att skriva om musik som ett hjälpmedel i barns språkutveckling. Genom arbetets gång har vi valt att arbeta och bearbeta uppsatsens olika delar tillsammans. Detta har varit en intressant och givande uppgift och vi vill varmt tacka de som har hjälpt oss att framställa denna uppsats. Vi vill därför tacka de sex pedagoger som ställt upp och deltagit i intervjuerna samt vår handledare Bengt Jacobsson som har varit ett stort stöd genom vårt skrivarbete.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte.....	5
1.2 Frågeställningar	5
2 Styrdokument	6
3 Teoretiskt ramverk	7
3.1 Sociokulturellt perspektiv.....	7
3.2 Carl Orffs musikpedagogiska filosofi.....	8
4 Tidigare forskning	9
4.1 Språkutveckling.....	9
4.2 Språkutvecklingens olika faser.....	9
4.3 Språket som kommunikativt verktyg.....	10
4.4 Musik.....	11
4.5 Barnets första musikupplevelse.....	11
4.6 Musik som ett verktyg i barns utveckling.....	12
4.7 Betydelsen av de estetiska uttrycksformerna för barns språkutveckling.....	14
4.8 Musik och språk ur ett lärandeperspektiv.....	15
5 Metodologiska överväganden	17
5.1 Metodval.....	17
5.2 Undersökningsgrupp.....	17
5.3 Urval och avgränsningar.....	18
5.4 Genomförande.....	18
5.5 Studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	19
5.6 Etiska riktlinjer.....	19
6 Resultatredovisning	20
6.1 Pedagogers relation till musik.....	20
6.2 Pedagogers relation till språk.....	20
6.3 Musikens roll i förskolan.....	20
6.4 Musik som ett didaktiskt verktyg i barns språkutveckling.....	22
6.5 Det finns bara möjligheter med musik!.....	24
7 Analys och Diskussion	25
7.1 Pedagogers relation till musik och språk.....	25
7.2 Musikens roll i förskolan.....	26

7.3 Musik som ett didaktiskt verktyg i barns språkutveckling	27
7.4 Det finns bara möjligheter med musik!	30
7.5 Slutord	31
8 Referenslista	34
8.1 Tryckt material	34
8.2 Internet.....	35
9 Bilaga A: Intervjufrågor till pedagoger	36

1 Inledning

Musik har funnits lika länge som vi människor har existerat och vi ser musiken som en viktig del i människans utveckling och vardag. Den påverkar oss människor på olika sätt och en hel barngrupp kan förändras genom musik. Musik gör dig mer kreativ och du känner lust. Denna kreativitet och lust är mycket betydande då vi skall lära oss något nytt. Enligt Vygotskij så är fantasin grunden för vår kreativitet. Inspiration får vi mer av, desto mer vi får uppleva och erfara. Därför är det viktigt att vi pedagoger ger en rik variation av erfarenheter och upplevelser (1995:14).

Musik finns runt omkring oss och det är svårt att finna en tyst plats i det samhälle vi idag lever i. Det är allt från det som spelas på radion till musikanter på gator och torg och genom att uppskatta musiken är vi musiskt lagda. Detta anser Bjørkvold då han menar att varje individ är musikalisk. Vi behöver inte ha en bra sångröst eller spela instrument utan vi är musikaliska genom att uppskatta musiken som en del av vårt liv. ”Om man förlorar sin musiskhet förlorar man också något djupt väsentligt som människa” (2005:12) Därför är musik en viktig del i människans liv. Läroplanen för förskolan påvisar vikten av att använda olika estetiska uttrycksformer där barn får skapa och kommunicera genom sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse. Genom dessa uttrycksformer skall pedagoger utveckla barns tal – och skriftspråk för att främja deras utveckling och lärande (Skolverket 2006:6-7).

Våra kunskaper kring musik och språk har vi fått genom vår specialisering i musikdidaktik samt under våra praktiktillfällen på förskolor. Musik är även en stor del av våra liv och ses som ett sätt att både bringa glädje samt avkoppling. Vi anser utifrån våra erfarenheter att musik bör användas på ett medvetet sätt i förskolan, framför allt kring barns språkutveckling. Problematiken med detta ämne är att enligt våra erfarenheter inser man inte vikten av de estetiska och praktiska ämnena. Det är lätt att se musik som endast en produkt, men den tillför mycket hos människan. Musik tillför glädje och lust i människan så varför inte använda musiken som en metod i barns lärande och utveckling? På så sätt blir lärandet lustfyllt. Musik borde användas aktivt i allas liv (Jederlund 2002:14). Genom vårt arbete vill vi därför framhålla vikten av att arbeta med musik för att ta fasta på dess betydelse i barns språkutveckling. Barn behöver uppleva variationer av uttryckssätt och kunskapsformer och här är de skapande ämnena av stor vikt (ibid.:27).

1.1 Syfte

Vi vill med vårt arbete ta reda på hur pedagoger kan använda sig av musik som ett verktyg för barns språkutveckling. Vi vill även studera hur pedagogerna använder sig av musiken som ett språkstimulerande medel på förskolan.

1.2 Frågeställningar

- Vilken plats intar musik i förskolan?
- På vilket sätt stimulerar musiken barns språkutveckling?
- Vilka är pedagogernas mål och syften med musik i förskolan?
- Hur använder pedagogerna sig av musik som ett redskap i barns språkutveckling i förskolan?
- Vilka möjligheter och hinder kan förekomma genom användning av musik som språkstimulerande verktyg i förskolan?

2 Styrdokument

Förskolans läroplan (lpfö98), lägger stor vikt vid att barn skall bli motiverade och skapa lust att lära för livet. Därför är det viktigt att använda skapande ämnen som musik så barn får variationer av sätt att uttrycka sig. Det går att läsa att barn skall få skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång, musik, dans, rörelse, rytmik och drama. Detta skall innefatta den dagliga verksamheten och med hjälp av tal – skriftspråk fungera som både innehåll och metod i att främja barns lärande och utveckling (Skolverket 2006:6-7).

För att barn skall få se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld är det viktigt att de får ta till sig och att nyansera innebörden i begrepp. Barnen skall få utveckla sitt språk i gemenskap med andra, de skall få utveckla ett rikt och nyanserat talspråk och genom detta få uttrycka sina tankar. Genom att leka med ord utvecklar barnen sitt ord- och begreppsförråd och detta kan leda till ett senare intresse för skriftspråket och språklig kreativitet (ibid.:9).

Barn lär av varandra i sociala samspel därför är barngruppen en viktig del i utvecklingen och lärande. Här skall även lärandet baseras på samspelet mellan de vuxna och barnen där pedagogerna skall ge stöd till barnen för att utveckla en positiv uppfattning om sig själva som skapande och lärande individer. Barnen skall känna att de kan och är kompetenta individer och skapa tilltro till sin egen förmåga att tänka, handla, lära sig och röra sig. Genom detta skall de få uppleva variationer av läroprocesser så som intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska aspekter. I läroplanen för förskolan går det att läsa vidare hur viktigt språket är för barns identitetsutveckling och att språket behövs för att barn skall kunna utvecklas (ibid.:6).

Pedagoger har stort ansvar i att barn skall utvecklas efter sina egna förutsättningar. De skall samtidigt uppleva att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker. Här skall barnen stimuleras, utmanas och få stöd i sin språkutveckling (ibid.:10). Kunskapsbegreppet beskrivs som fyra olika former så som fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet och dessa former samspelar med varandra. ”Fakta är kunskap som information, förståelse är kunskap som meningsskapande, färdighet är kunskap som utförande samt förtrogenhet är kunskap som omdöme” (Skolverket 2002:47). Verksamheten skall ge barn motivation och drivkraft till att finna nya kunskaper. Här skall pedagoger utgå ifrån barnens erfarenhetsvärld och deras intressen, därigenom låta barnen söka kunskap via lek, socialt samspel och skapande aktiviteter (ibid.:6).

3 Teoretiskt ramverk

I detta kapitel presenterar vi de teorier vi stödjer vårt arbete på, den sociokulturella teorin utvecklad av Lev S Vygotskij samt kompositören och musikpedagogen Carl Orffs filosofi.

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Lev S Vygotskij (1896-1934) var en rysk psykolog som har haft en stor roll i dagens pedagogiska verksamhet. Vygotskij står för det sociokulturella perspektivet som hävdar att, det barn gör är avgörande för deras utveckling. I detta menar han att det är själva aktiviteten som skall ses som viktig för barns utveckling och lärande. Inom aktiviteten skall det finnas vissa kännetecken som är viktiga för barns lärande. Det allra viktigaste är det den sociala samvaron, där våra individuella kunskaper utbyts i interaktioner med andra människor. Vi använder oss även av vissa hjälpmedel, medierande artefakter då vi inte möter världen direkt. Dessa artefakter kan vara verktyg eller symboler. Det viktigaste medierande verktyget är språket, kommunikationen som sker mellan oss människor. Vygotskij menar även att vi lär oss i specifika situationer; alla aktiviteter är situationsbundna. En viktig aspekt är platsen där du lär dig (Strandberg 2006:10).

Mediering är ett grundbegrepp inom Vygotskijs sociokulturella teori, där han menar att genom fysiska eller språkliga redskap förmedlar vi tankar om hur världen fungerar i ett socialt samspel. Därigenom menar han att världen är förklarad. I barns samspel, exempelvis inom leken så används deras tidigare erfarenheter. Dessa erfarenheter är förklarade och medieras i samspel mellan barnen genom leken, de rör sig inom de kulturella ramar som tillåts. Här är barnet beroende av den vuxne, där barnet lär sig de grundläggande samspelsreglerna, kommunikationen och ramarna som finns inom varje samhälle och kultur (Säljö 2000: 66-67).

Utgångspunkten i Vygotskijs teori är att varje människas psykologiska funktioner utvecklas genom de medierande verktyg som kulturen erbjuder. Varje individ lär sig att behärska en viss handling tillsammans med andra för att sedan kunna utföra dem själv. Skillnaden mellan det som individen kan göra själv och tillsammans med andra kallar han den närmaste (proximala) utvecklingszonen. Vygotskij menar vidare att barn skall mötas av kompetenta handledare antingen en vuxen eller ett mer skickligt barn, för att med olika verktyg kunna lära och utvecklas tillsammans (Bråten 1998:43). Ju mer erfarenheter vi ger barn desto mer skapar de sig en stadig grund för att kunna utvecklas. Därigenom är de skapande uppgifterna viktiga, barn lär av varandra i sociala sammanhang där deras olika erfarenheter utbyts. (Vygotskij 1995:20). I barnets lek anser Vygotskij att imitationen har en stor roll, när det sker i barnets närmaste utvecklingszon. När barnet imiterar utvecklas deras språkliga färdigheter, detta ser man tydligt i deras lek. Det är en imitation av vuxnas vardagshändelser, yttranden eller gester, barnen kan även härma varandra och därigenom utveckla sitt språk (Eriksen Hagtvet 2004:108).

Utan fantasi finns ingen möjlighet till att utvecklas och lära i framtiden. Vi behöver fantasin för den ger oss kreativitet och vi blir aktiva. Detta möjliggör det konstnärliga, tekniska och vetenskapliga skapandet hos människan (ibid.:14). Fantasin har även en stor roll då det vidgar ett barns erfarenheter. I fantasiprocessen får barnen associera olika ting och kunna föreställa sig från det rena subjektiva till en objektiv form. Med detta anses att fantasin övergår från den egna personliga tolkningen till en mer verklig uppfattning. Därefter kombineras bilderna och sätts sedan ihop för att skapa en sammansatt bild. För att sluta cirkeln i fantasiprocessen krävs det att fantasin uttrycks genom exempel gestaltning, sång, dans, i yttre bilder (ibid.:22, 34-35).

3.2 Carl Orffs musikpedagogiska filosofi

Carl Orff (1895 – 1982) var en tysk kompositör som var väldigt intresserad av de rytmiska och vokala inslagen i musiken. Vid sidan av sitt musikskapande var han även intresserad av musikpedagogik. Han anser att den vuxne skall utgå ifrån barns erfarenheter och att möta dem på den nivå där de befinner sig. Enligt Orff tillhör musiken alla, vi har lika lätt att tillägna oss musik som vårt egna modersmål. Barnets språkutveckling tar sin början i rytmen och klangen ifrån rim och ramsor, deras egna namn eller från enkla barnsånger (Vesterlund 2003:14–15).

Orff förespråkar att se utvecklingen hos människan som processinriktat istället för att barn skall nå ett perfekt resultat. Genom musikupplevelsen framkallas glädje där vi skall se vikten av skapandet och de sociala mötena. I förskolans miljö skall barnet stimuleras och utvecklas genom skapande aktiviteter så att de får möjlighet att tillägna sig språket (Jederlund 2002:94). När den vuxne utmanar barnet i sitt lärande skall hon utgå ifrån barnets tillfälliga nivå. Därefter provas Orffs olika tankar och idéer för att bli som ett stöd för barns lärande. Eftersom Orff trycker på glädjen i lärandet är det viktigt att börja med det som barnet klarar av och är intresserad av. Därefter utvecklas man tillsammans med barnet i nya former som sedan blir mer och mer avancerade. Det kan ses som en trappa, för varje steg fylls det på nya kunskaper och erfarenheter. Barnet tar nästa steg i utvecklingen då de är redo. Det är endast pedagogernas vilja som sätter stopp för barnets utveckling. Så länge vi finns där och utmanar dem så kan de gå vidare i sin utveckling. I kommunikationen används rösten tillsammans med kroppen, såväl med som utan ord (Vesterlund 2003:16).

Barn behöver många konkreta upplevelser genom aktiva handlingar, även som Dewey förespråkar, ”learning by doing”. Det är genom själva upplevelsen som barn lär sig och kan sätta kunskapen i ett sammanhang, detta gör även att kunskapen stannar kvar under en längre period. Dessa upplevelser skall ske under lekfulla och inspirerande former där de får möjlighet att i samspel lära av varandra (ibid.:17).

4 Tidigare forskning

I detta kapitel presenterar vi ett urval av den forskning som redan finns kring ämnet musik och språkutveckling. Vad olika författare anser om musikens vikt för barns språkutveckling. Vi presenterar även forskning om språkutvecklingens olika faser.

4.1 Språkutveckling

Här kommer en sammanfattning av barns språkliga utveckling, från det första skriket till det att barnet är runt fem år gammalt. Barn går igenom olika faser i deras språkutveckling. Ingen fas har någon färdig uppbyggnad med klar början och slut, utan varje fas är endast en förberedelse inför nästa. Under barnets språkutveckling går faserna in i varandra (Sundin 1995:37).

4.2 Språkutvecklingens olika faser

Under den första tiden är skriket ett slags språkligt uttryck då det är en förberedelse inför talet. När barnet är cirka fyra veckor så åstadkommer de inte endast egna ljud utan kan också börja lyssna till andra ljud. Efter ett tag kommer barnet in i jollerperioden då gurgelljud eller smackljud tränar barnets talorgan. Det är redan i tre månaders ålder som barnen utvecklar en språkförståelse. Barnet börjar upprepa identiska stavelser så som ma-ma, ba-ba och så vidare. Barnet i cirka sex till åtta månader har många ljud i denna ålder. Både hörseln och synen är mycket betydelsefulla när barnet börjar härma. Genom synen där de behöver få se munrörelserna för att underlätta härningen. I början är upprepningarna mekaniska men så småningom utvecklas ordförståelsen (Centerheim-Jogeroth 1988:13–15).

Barnet skapar sig en språkförståelse innan talförmågan utvecklas eftersom det är svårare att lära in talmotoriken. I början av kommunikationen är kroppsspråket och språkets melodi det första de lär sig att förstå. Efter ett tag övergår joller till tal, då de första självständiga orden skapas. Nu börjar de skapa sig ett större ordförråd. Däremot under den första tiden blandar de både joller och tal. Allt eftersom tar talet över jollret. När de är runt 15-18 månader går talutvecklingen långsammare då talet och kroppens motorik tävlar med varandra, och i detta tar då motoriken övertaget (idem.).

Från två års ålder har kroppen och talet blivit automatiserade och de kan nu formulera kortare meningar. Genom åren ökar ordförrådet stegvis, och vid cirka fyra år talar de flesta barn rent. Däremot kan det vara svårt att klara av de svåra konsonantförbindelserna r-, tje - ljud och så vidare. Fortsättningsvis förbättras barnets ordförråd samt grammatik, där miljön ger rika möjligheter till att stimulera en fortsatt utveckling. Språkets viktigaste grundpelare är barnets egna erfarenheter och upplevelser (idem.). Däremot finns det flera barn som har svårt att använda sin talförmåga samtidigt som de rör sig. Därför är det viktigt att de får leka fram en motorisk utveckling. För att främja barns språkutveckling behöver de träna mycket på den motoriska förmågan, då motorik måste utvecklas för att språket skall kunna utmanas (idem.).

Barn får möjlighet att söka sig in i och erövra världen genom språket som verktyg. Det är av stor vikt att vi vuxna ger dem rika möjligheter att lyssna, språka och röra sig. Vi skall aktivt hjälpa barn så de kan erövra språket inför deras framtida utveckling (Centerheim-Jogeroth 1988:7). Här är det kommunikativa sammanhanget som barnen befinner sig i av stor betydelse. Här kopplas ord och begrepp till barnets egna erfarenheter och ords betydelse bestäms alltid av den kontext de befinner sig i. Genom att låta barn komma i kontakt med ett ord i olika sammanhang så slutar orden vara beroende av den konkreta situationen (Eriksen Hagtvet 2004:87).

Berättelsen står speciellt i fokus i förskoleåldern, där barn mellan tre till fem år kan börja lära sig vad som behövs för att skapa en bra berättelse. Barn koncentrerar sig framför allt på att utveckla de sammanbindande orden så som ”och”, ”men” eller ”därför att”. Det är även viktigt att lära sig hur meningar binds samman till text och därigenom utvecklar barnen sina språkliga färdigheter. Barn i fem till sex årsåldern blir medvetna om att orden kan indelas i fonem (innefattar olika språkljud), till exempel att ”regn” innehåller fyra språkljud. Genom att träna barn i fonologisk medvetenhet blir de senare bättre på att läsa och stava (ibid.: 57-58). Låt barn börja träna stavelser så de lättare, i ett senare skede kan börja ta till sig språkljuden. Här kan den vuxne hjälpa barn att uppfatta textens melodi och rytm genom olika stavelser och språkljud (Centerheim-Jogeroth 1988:197; Vesterlund 2003:23).

4.3 Språket som kommunikativt verktyg

Det verbala språket är ett avancerat verktyg i kommunikationen. Däremot anser Eriksen Hagtvet att talspråket är något som utvecklas utan någon större medveten ansträngning från omgivningens sida. Det är betydelsefullt i barnets talspråksutveckling vad för erfarenheter barnet upplever. Det sker språkformuleringar kring barnet flera timmar om dagen och detta påverkar dem i deras utveckling. Detta sker inte automatiskt utan barn utvecklar sitt språk genom samspel med andra människor (2004:99–100).

Barn lär sig mycket av varandra, därför är det viktigt att vi pedagoger planerar lärandemiljön så det enskilda barnet inspireras. Genom detta kan vi ge både den enskilda individen samt gruppen en målinriktad och stimulerande utveckling av språket. Det är även betydelsefullt att barn får upptäcka språket genom den prosodiska nivån då detta lättar på barnets inlärningsbörda. Den prosodiska utvecklingen innebär barnens utveckling inom talspråket. Den delas upp i två olika huvudlinjer där den prosodiska utvecklingen handlar om de musikaliska språkdragen så som uppdelningen av orden utifrån rytm, intonation och betoning. Det är därför lättare för barn att först lära sig den prosodiska helheten i exempelvis rim och ramsor och sedan koncentrera sig på segmenten, delarna. I lekens form får barn möjlighet att utveckla förståelsen av orden på ett lustfyllt sätt. Barn kan genom exempelvis rytmik känna in takt och rytm genom att slå på en trumma till ett visst ord. Detta gör att barnen får känna in språkets melodi. Här bärs de nya ljuden fram på ”den prosodiska melodin och den rytm som man redan behärskar”. Detta sker i lekens form, på ett lustfyllt sätt (Jederlund 2002:77–86).

Ett sätt att förmedla är genom det talade språket men det finns många olika uttryckssätt. Ett utav de viktigaste uttryckssätten är vårt kroppsspråk, även om dessa intryck är ordlösa så säger de väldigt mycket om personen vi möter. Därför innefattar språket inte bara det talade ordet utan även de signaler vi ger ut med hjälp av kroppen. Det ickeverbala språket innefattar hur vi förmedlar via tonfall, ansiktsuttryck, gestikuleringar, kroppsspråk och så vidare. Det verbala och ickeverbala språket är beroende av varandra, då de kompletterar varandra. (Vesterlund 2003:8). Detta belyser även Eriksen Hagtvet, då hon menar att ord är ”bara” ett av många olika uttryckssätt. Under barnets första år kommunicerar de endast med kroppsspråket så som ansiktsuttryck och gester. Däremot anser hon att orden skapar ett mer avancerat tänkande och ger oss möjlighet att diskutera saker som har hänt och sådant som kan hända. Ord är viktigt då det ger oss en chans att formulera vad som sker runt omkring oss (2004:50).

Genom att barn får använda sig av olika gester och tecken där de får förmedla med kroppen, uppfattar de orden bättre. Här är viktigt att pedagoger ger barn många möjligheter till att leka med språket genom olika aktiviteter så som musik och rytmik. Som exempelvis rörelser till sånger som ”imse vimse spindel”, på detta sätt förstår barnen vad de sjunger (Hammershøj 1997:43). Centerheim-Jogeroth anser att barn utvecklas hela tiden och genom lekfulla aktiviteter upplever de omvärlden med alla sina sinnen. Genom dessa sinnen skaffar de sig många erfarenheter där de kan börja utveckla förståelse för begreppens innebörder. Språkutvecklingen får näring genom de sociala samspel som skapas i bland annat lekens form. Med detta menar hon att barns kunskaper bildas genom det de upplever och erfar då ”språket kommer inifrån”(1988:5).

4.4 Musik

Under åren har musikanvändningen ökat oerhört och barn utsätts idag för mängder av musik. Förr var den en kontrast till vardagen, medan idag är den en del av miljön på samma sätt som hus, bilar och parker. Den finns där hela tiden och barn idag har troligtvis hört mer musik än deras morfars föräldrar lyssnade på under hela sitt liv (Sundin 1995:9). Enligt Bjørkvold är vi alla människor musiska då vi har haft musik runt oss ända sedan vi låg i moderns mage. Där vi har blivit invaggade genom kroppens olika rytmer genom ljud och rörelser. Med detta menar han vidare att vi alla människor ses som musiska eftersom vi alla fått dessa upplevelser redan långt innan födseln (2005:15).

4.5 Barnets första musikupplevelse

Ett barn kan redan innan födseln uppleva musik, ett foster på två månader har en färdig hjärnstam där det finns en medvetandekraft. I moderlivet är fostret omgivet av en pulserande, rytmisk miljö som stimulerar de olika sinnen. I femte till sjätte månaden kan det ofödda barnet höra olika ljud som oftast hörs utifrån som exempelvis mammans röst. Barnläkaren och professorn John Lind (enligt Jernström & Lindberg 1995:17) pekar på vikten av att sjunga för sitt ofödda barn. Det är bra att vänja barn redan tidigt med musik eftersom den stimulerar fostrets sinnen och därigenom medför att hjärnan utvecklas och får näring. Jederlund beskriver hur allt sker i rytm hos fostret i moderns mage som uppträder i ett uppreparande och kontinuerligt flöde. Alla människor har sin egen puls och rytm som hjälper oss att finna en gemensam puls i musiken (2002:39).

Det nyfödda barnet upplever olika signaler och tecken så som rytm, tempo, tonkvalité, vibrationer och klangfärg. Alla dessa upplevelser kan beskrivas som musikaliska termer. Vi kan se att redan vid födseln söker barnet sig mot ljud och det skänker dem tillfredsställelse (Sundin 1995:48). Under barnets första två år utvecklar de en grundläggande orientering till musik. De börjar känna igen olika melodier och kan imitera olika toner och intervaller. De börjar öva sin röst och tillslut sjunger de hela barnsånger utan någon hjälp från en vuxen (ibid.:110). När barn kommer upp i treårsåldern börjar de leka på allvar, den fria leken blir en viktig del av barns utveckling. I de senare åren börjar barn leka olika sånglekar så som symmetriska lekar exempelvis bro bro breja, hopp-reps-ramsor eller alfabets-ramsor. Genom sånglekar utvecklar barn både motorik och det svenska språket (Centerheim-Jogeroth 1988:24 & 47).

4.6 Musik som ett verktyg i barns utveckling

Musik kan ses som både objekt och ett medel för socialisation. Ser vi det som utifrån ett objekt innebär det den process där barnet tillskriver sig samhällets musikaliska traditioner och värderingar så som exempelvis vad som är vackert eller fult samt hur, när och var musiken skall användas. Musik anses även vara ett medel för socialisation, där musik och dans används inom vissa kulturer som ett läromedel som till exempel att lära ut historien kring deras bakgrund. Även i den västerländska kulturen har vi flera barnsånger som används med normbildande effekter. När barnen socialiseras genom musiken formas deras personlighet samt normer och regler. Dessa har en stor betydelse då vi människor har behov av att känna gemenskap och tillhörighet bland annat i skolan, familjen, samhället och så vidare (Sundin 1995:44).

Musik ger lust till människan och att känna lust är utvecklande då vi blir inspirerade och känslomässigt berörda (Jederlund 2002:29). Bjørkvold menar i sin tur att musik påverkar vårt inre bildskapande, den framkallar starka fantasibilder. Detta är en av orsakerna till att många inte kan leva utan musik. Det blir en sorts verklighetsflykt (2005:41). Musik borde användas aktivt i allas liv. Om man i förskolan använder musik som ett verktyg till språkutveckling, personligt uttryck och social gemenskap finns det stora möjligheter till social och personlig utveckling och lärande. Musik är en viktig del i barns utveckling där även samhörighetskänslan i gruppen stärks. Detta påverkar oss människor på olika sätt och en hel barngrupp kan förändras genom musik, även de blyga barnen vågar desto mer. Detta då den skapar lust, glädje och kreativitet hos barn. Denna kreativitet och lust är mycket betydande då vi skall lära oss något nytt (Jederlund 2002:14). Detta vet vi själva med oss när man ibland upplever att det är jobbigt att lära sig saker som varken intresserar oss eller något som känns meningslöst att kunna.

Det är viktigt att ha tydliga mål med musiksamlingarna så barn får en stimulans i sin musiska förmåga. Uddholm beskriver hur han tänker inför sina musiksamlingar med barn i förskolan. Han vill framförallt skapa trygghet, väcka intresse, inspirera, väcka nyfikenhet, improvisera och ta del av barnens synpunkter, betona nuet, få gruppen att känna gemenskap, och så vidare (1993:53). Vesterlund betonar vidare vad som är viktigt att tänka på när du planerar en musikstund. Ge barn en uppvärmning av röst och kropp samt att låta de få leka med olika rytmer i språkets melodi. Låt barnen få träna på sin koordination genom rörelser samtidigt som de sjunger för att sedan avsluta med en avslappning (2003:29–32).

I en musikstund är det betydelsefullt att pedagoger lockar med lust och låta barnen prova på att spela olika instrument. Syftet är inte att barnen skall lära sig att spela korrekt utan det är att skapa en lust och positiv känsla. Vi får i detta inte vara rädda att låta barn spela som de vill utan "låt det låta". Detta är viktigt då det annars kan skapa en olust hos barnen. Genom att låta barnen få uttrycka sig i musik skapas det en självkänsla hos dem och deras självförtroende växer; här är det också viktigt att vi ger beröm och stöd (Hammershøj 1997:45).

I en musiksamling finns det flera olika moment som utvecklar barnen både emotionellt, fysiskt och socialt. Jernström & Lindberg ger flera olika exempel som är betydelsefulla för barnen i deras utveckling. De ger exempel på hur viktig leken är för barnens inläring, genom sånglekar så som klappvisor, ramsor och pulsövningar utvecklas barnens musiska sida. När det gäller sånglekar utvecklar barnen sin motorik, gruppdynamik och olika musikaliska element. De lär sig olika tempon, rytmer, betoningar i orden, improvisation, puls samt takter (1995:46–57). Vesterlund ger exempel på hur pedagoger kan introducera en sång, där man i början tar bort melodin för att barnen skall uppfatta textens rytm och ord. Först när barnen förstått innehållet i sången lägger man på melodin. Hon beskriver att det är viktigt att man går igenom textens innebörd för barnen så de förstår vad de sjunger (2003:23). Hon förklarar vidare hur pedagoger kan använda sig av olika rekvisita så som sjalar, trummor samt andra instrument. Rekvisita kan vara bra att använda för att göra musikstunderna roligare och att göra det lättare för de blyga barnen att komma in i gemenskapen. När man använder olika rim och ramsor tränar barnen språkets olika stavelser och uppbyggnader. Genom att till exempel klappa stavelser delas orden upp och detta skapar en uppfattning kring ordens olika delar. Här fångas även ordens känsla, rytm och takt och det skapas en förståelse för språkets melodi (ibid.:37 & 44).

I alla kulturer sjunger och leker människan spontant och därför är det ypperligt att använda musik och lek för att nå alla barn. Det är även betydelsefullt i arbetet med barn från olika etniska bakgrunder. Musik är ett bra redskap för att möta barn där vi kan skapa en ömsesidig förståelse som vi kan bygga vidare på. Detta skapar gemensamma erfarenheter och knyter ihop människor över hela världen oavsett språk och kultur. Genom musik blir dessa barn mer jämbördiga då det blir ett gemensamt språk för barnen. Detta är viktigt när de ligger i olika utvecklingsfaser, då musiken skapar möjlighet att nå alla barn (Bjørkvold 2005:63).

*"Ett barn har hundra språk,
men berövas nittionio.
Skolan och kulturen
skiljer huvudet från kroppen.
De tvingar en att tänka utan kropp
och handla utan huvud.
Leken och arbetet,
verkligheten och fantasin,
vetenskapen och fantasteriet,
det inre och det yttre
görs till varandras motsatser".
(Loris Malaguzzi)*

Det är betydelsefullt att pedagoger tar vara på och använder våra olika språk och uttryckssätt. Malaguzzi menar att samhället idag ser det verbala språket som det mest betydelsefulla kommunikativa medlet. Däremot anser han vidare att vi skall prioritera de estetiska och praktiska ämnena som skapar mening och sammanlänkar verkligheten och fantasin. Malaguzzi är grundaren av Reggio Emiliapedagogiken som står för ”det konstnärliga barnet” där de betonar vikten av att barn får lov att fantisera. Detta är betydelsefullt då fantasin hjälper barnen att skapa en bild av verkligheten. Inom denna pedagogik är det viktigt att varje förskola arbetar mycket utifrån barnets kreativa sida och att de utgår ifrån barnens erfarenheter och intressen när de planerar verksamheten. Språket är en central del och det skall kännas tillåtet för barnen att uttrycka sig både inom leken samt i konversationer med pedagogerna. Dikten ovan sammanfattar stora delar av tankesätten kring Reggio Emiliapedagogiken. Den står för att vi skall ta vara på de estetiska ämnena för att sammanlänkas med de teoretiska. Vi skall alltså inte skilja på dessa då vi måste få helheten för att förstå sambandet. (Wallin, Mæchel & Barsotti 1981:35 & 45).

4.7 Betydelsen av de estetiska uttrycksformerna för barns språkutveckling

De estetiska och praktiska formerna erbjuder en annan utmanande väg till ny kunskap, där musiken är ett av dessa redskap som är viktiga att lyfta fram i läroprocessen. Det är viktigt att integrera de praktiska estetiska ämnena tillsammans med de teoretiska, för att barn skall få varierande inlärningsformer (Jernström & Lindberg 1995:132). När vi sammanför de teoretiska och praktiska ämnena aktiveras båda hjärnhalvorna. Vänster och höger hjärnhalva har olika funktioner men är beroende av varandra. Hjärnbalken är den som binder samman båda hjärnhalvorna. Den vänstra hjärnhalvan behandlar det teoretiska och logiska tänkandet samt talet, språket, medvetandet och jagets framtidsplaner. Medan den högra hjärnhalvan tar in de sinnliga upplevelserna, intuition, kreativitet, formkänsla och bearbetar känslomässiga intryck. Det är den högra hjärnhalvan som stimuleras när barnen upplever musik och språkmelodi (Centerheim-Jogeroth 1998:7–11).

Genom musikupplevelsen menar Jederlund att ”/.../ ett barn som hittar pulsen i musiken och sången tar ofta samtidigt ett stort steg i sin talspråkutveckling” (2002:20) Vidare beskriver Jederlund att genom en musikalisk upplevelse får barn en ökad lust och förmåga till att få uttrycka sig genom de estetiska formerna såväl som tal och skrift. När barn får använda sig av alla sina uttryckssätt i samspel med andra så upptäcker de möjligheterna i att uttrycka sig. Vi hjälper barnet att utveckla en positiv kommunikativ identitet när pedagoger delar barnets upplevelser i ett språkligt samspel. Pedagoger skall exempelvis visa engagemang och intresse för det barn uttrycker och på så sätt skapa en positiv bild hos dem i den kommunikativa processen (ibid.:20-21). Skapande verksamheter är viktiga så som musik, speciellt för barn med språksvårigheter då detta ger en positiv talspråkutveckling (Jederlund 2002:20–21). Genom samspel med andra människor skapar vi en förståelse och mening i den kontext vi befinner oss i. Detta skapar vi genom kommunikationen, det verbala språket, kroppsspråket och våra andra uttryckssätt så som bild, musik och rörelser. Alla våra uttrycksmedel är betydelsefulla då vi skall skapa en förståelse i våra liv (Lenz Taguchi 1997:18).

4.8 Musik och språk ur ett lärandeperspektiv

Genom musik så får barn uppleva med hela kroppen och använda alla sina sinnen. Musik motverkar talsvårigheter eftersom man tränar barnens språkliga medvetenhet genom att sjunga med dem. Barn utvecklas i många olika områden genom medveten användning av musik. I språkarbetet är det viktigt att barn får reflektera över den upplevda musiken och sätta ord och känslor på det de erfarit. Musik handlar inte om prestationer utan om upplevelser där processen är det viktiga, inte resultatet (Jederlund 2002:126). Det är viktigt att vi väcker barnets känsla och sinne för olika rytmiska element i språket. Detta får de genom att uppleva varje ords speciella rytmiska karaktär när de till exempel klappar stavelser i deras namn (ibid.:63).

I musik förstärks barns språkförståelse genom att använda betoningar med kroppen samt kroppsspråk. Detta hjälper barnen att förstå språket genom till exempel olika rörelser till sånger de sjunger (Centerheim-Jogeroth 1988:14). Vi kan medvetet använda musik, bildkonst och dans, då dessa icke verbala kommunikationsverktyg utvecklas tidigare än talspråket. Vi människor har dessa funktioner djupt liggande i hjärnstammen. Det verbala språket lär vi oss i livet som ett komplement till det icke verbala språket. För att språket skall kännas meningsfullt så måste barn både få uppleva och uttrycka sig (Jederlund 2002:18). Genom att barn får uppleva det de lär sig så förstår de lättare innebörden. Att till exempel sjunga sånger med rörelser till ger en större innebörd i vad man sjunger. Det blir också lättare att komma ihåg sången då du varit med och upplevt den med hela din kropp. Det är angeläget att barnen får uppleva sin kunskap i sitt rätta sammanhang för att förstå helheter och delar. Därför menar Bjørkvold att undervisningen skall använda sig av kropp och sinnen i växelverkan med tanken och fantasin (Bjørkvold 2005:158).

Genom det talade språket sveper vi iväg i ett flöde. Med flöde menas att man sveper med in i en känsla som skapar upplevelse. Detta är en förutsättning för alla språk, för att vi skall uppleva en mening i det som sägs. Språket är ett sätt att förstå och uttrycka olika känslor och när vi tillåter oss att följa flödet så upplever vi dessa känslor. Börjar vi istället analysera det som sägs upplever vi desto mindre (Uddholm 1993:27). Barn skall få känna ett flöde i musiken, därför är det betydelsefullt att vi pedagoger kan locka fram flödet hos barn (ibid.:52).

För att utveckla kunskap och förståelse så menar Bjørkvold att vi skall börja med att berika barn med sång så de kan bilda sig en uppfattning kring språket. Han menar vidare att vi alla människor är musiska, fast på olika utvecklingsstadier. Musik är en stor del i människans liv och den vuxne bör därför använda sig av sång när de skall utmana barnen i dess språkutveckling (Bjørkvold 2005:139). Musik gör att vi människor vågar släppa taget och uttrycka oss fritt, det är en viktig funktion då vi skall kunna yttra oss utan att förnuftet styr. Låt fantasin bära oss genom den musikaliska upplevelsen. Det är genom fantasin och i användning av våra sinnen som vi människor finner mening, där vi skapar sammanhang och ordning. För barn är de estetiska ämnena ett naturligt sätt att skaffa sig kunskaper på och för att förstå sin omvärld. Här släpps fantasin lös i lekande former och detta är viktigt då vi alla behöver fantisera för att bli förnuftiga (ibid.:42-43). Vi skall uppmuntra spontansången som innefattar kroppsrörelse, tal och sång. Här använder vi fantasin när vi skapar egna sånger kring de vardagliga aktiviteterna vid till exempel påklädning, blöjbyten eller vid matsituationer. Denna lekform är betydelsefull i barns uttrycksförmåga och det är viktigt att barn kan behärska de gemensamma kulturella regler som finns i den kontext de befinner sig i (ibid.:65).

Barn behöver få syn på sitt eget lärande. Dokumentation är betydelsefullt då den vuxne tillsammans med barnet får samtala kring den gemensamma musikupplevelsen. Genom dokumentation får barn vara delaktiga i sin egen läroprocess och därigenom utveckla sitt språk (Vesterlund 2003:21). Genom dokumentation kan pedagogerna få syn på förskolans miljö och därigenom reflektera över det pedagogiska förhållningssättet. Dokumentation blir ett verktyg i förskolans progression och utveckling. Genom detta förändringsarbete får både pedagoger, barn samt familjen reflektera över förskolans förhållningssätt (Lenz Taguchi 1997:10 & 15). För att synliggöra barnens egna lärprocesser skall de få vara delaktiga i deras egen dokumentation. Det är viktigt att barnet tillsammans med pedagogen får lyssna, tänka och reflektera över sin egen utvecklingsprocess. Det är först då barnet får kontroll över sitt eget lärande. Pedagogerna kan tillsammans med barnet dokumentera genom att fotografera eller filma den utveckling som sker (ibid.:56).

5 Metodologiska överväganden

I detta avsnitt redogör vi hur vi har gått tillväga i vår undersökning samt vår undersökningsgrupp. Vi redovisar även de urval och avgränsningar vi utformat samt genomförandets olika faser. Ni kommer likaså få läsa om studiens reliabilitet, validitet samt generaliserbarhet och slutligen de etiska riktlinjerna.

5.1 Metodval

Vi har valt att undersöka hur pedagogerna arbetar och tänker kring musik och språkutveckling. Genom kvalitativa intervjuer kommer vi att försöka få svar på våra frågeställningar (se bilaga). För att få så fylliga och rikt varierande svar som möjligt valde vi att göra kvalitativa intervjuer istället för enkätundersökningar som är en kvantitativ undersökning. Genom den kvalitativa forskningsintervjun försöker vi förstå hur undersökningens synpunkt är kring ett visst ämne. När vi intervjuar lägger vi även fokus på pedagogernas vardagliga och kulturella aspekter kring deras handlanden lika så deras erfarenheter och kunskaper kring ämnet. Genom en kvalitativ undersökning lägger man fokus på hur människor tänker kring ämnet som skall studeras i skillnad mot en ”teknifierad” undersökning (Kvale 2009:19, 28).

Vi valde denna intervjuundersökning eftersom vi ville ta reda på hur pedagogerna arbetar med musik och språk och vi ville få en djup förståelse kring deras arbetssätt. Däremot finns det både fördelar och nackdelar då det ger en djupare förståelse men svaren gäller endast för den här studien. Det som är viktigt att tänka på under intervjun är att man inte ställer ledande frågor som kan påverka undersökningens personerna. Motsatsen till en kvalitativ undersökning är en kvantitativ undersökning där undersökningen ger en större bredd men blir inte lika grundlig som en kvalitativ (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:260). Viktigt är också att kvalitativa intervjuer (till skillnad från enkäter) bland annat ger möjligheter till följdfrågor i form av förtydliganden, summeringar och fördjupningar utgående från informanternas specifika svar (Kvale 2009:150–152).

Under vår intervju valde vi att banda pedagogerna med hjälp av en diktafon då vi skulle kunna hålla fokus på pedagogernas svar. Då vi var nybörjare inför den här intervjutekniken valde vi att båda skulle vara delaktiga under alla intervjuer, detta för att en av oss ställde frågor medan den andra tog minnesanteckningar i form av stödord (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:302).

5.2 Undersökningsgrupp

Vi har valt att intervju sex pedagoger kring ämnet musik och språkutveckling. Samtliga pedagoger känner vi sedan innan då vi haft vår verksamhetsförlagda utbildning på dessa förskolor. Förskolorna ligger i Västra Götalands län och vi har valt ut en avdelning på varje förskola, en småbarnsavdelning (barn mellan ett till tre år) och en syskonavdelning (barn mellan tre till fem år). Förskolan Smultronet ligger i ett multikulturellt område och är därför en mångkulturell förskola som har sammanlagt 27 olika språk. Förskolan består av fem olika avdelningar, två småbarnsavdelningar, två syskonavdelningar och en resursavdelning. Sammanlagt arbetar det 17 pedagoger i hela huset. Förskolan Blåbäret ligger i ett villaområde och barngrupperna består mestadels av barn med Svenska som sitt modermål. Förskolan består av fem avdelningar, två småbarnsavdelningar samt tre syskonavdelningar. Sammanlagt arbetar det 16 pedagoger i hela huset.

För att på ett övergripande sätt se hur avdelningarna arbetar kring ämnet valde vi att intervjua verksamma pedagoger. Nedan har vi gjort en presentation av de olika pedagoger vi intervjuat. Alla namn är fingerade och pedagogerna kommer att kallas informant 1 till 6.

Förskolan Smultronet

Informant 1: Kvinnlig pedagog, 44 år. Hon har arbetat som barnskötare i 11 år men 5 år på syskonavdelningen på förskolan smultronet. Har under alla år arbetat i samma stadsdel. Hon har läst en del påbyggnadsutbildningar bland annat specialpedagogik som var inriktat på pedagogik och drama.

Informant 2: Kvinnlig pedagog, 31 år. Hon har läst till lärare mot de yngre åldrarna och har arbetat i 4 års tid men hon har arbetat i 2 år på syskonavdelning på förskolan smultronet. Under hennes utbildning läste hon en termin med musik som var anpassat mot förskola och skola.

Informant 3: Kvinnlig pedagog, 42 år. Hon är utbildad socialpedagog, har arbetat inom förskoleverksamheten i 8 år men 2 år på syskonavdelning på förskolan Smultronet. Under hennes utbildning läste hon 5 poäng musik.

Förskola 2 - Blåbäret

Informant 4: Kvinnlig pedagog, 49 år. Hon har varit verksam förskollärare i 27 år och arbetat på samma förskola i 25 år. Idag arbetar hon på småbarnsavdelning på förskolan Blåbäret. Musiken har varit en integrerad del av hennes förskollärarytelseutbildning.

Informant 5: Kvinnlig pedagog, 39 år. Hon har varit verksam förskollärare i 14 år och arbetat på småbarnsavdelningen på förskolan Blåbäret, samt den andra småbarnsavdelningen på förskolan i 9 år. Just nu arbetar hon 50 % som förskollärare där hennes arbetsuppgifter är att ”ha barnen i fokus”. Hennes förskollärarytelseutbildning behandlade musik och var en integrerad del av utbildningen.

Informant 6: Kvinnlig pedagog, 48 år. Hon har varit verksam förskollärare på syskonavdelning på förskolan Blåbäret i 19 år. Även i hennes utbildning har musiken varit en integrerad del.

5.3 Urval och avgränsningar

Vi har valt att koncentrera oss på ämnet musik som ett verktyg i barns språkutveckling. Däremot ser vi konsekvensen av att både musik och språk är breda begrepp och har därför valt att avgränsa oss inom ämnet. Inom språket har vi valt att koncentrera oss på det verbala språket och inte den skriftliga kommunikationen, samt det ickeverbala språket så som kroppsspråk, ansiktsuttryck och gester. Inom musikämnet finns det flera olika termer och begrepp som rör den musikaliska uppbyggnaden. Dessa kommer inte förklaras utan vi har valt ut de begrepp som kan kopplas till barns språkutveckling och de som är viktiga för att stödja syftet med vårt arbete.

5.4 Genomförande

Vår studie bygger på intervjuer med pedagoger på de presenterade förskolorna ovan, angående deras tankar kring musik och språkutveckling. För att förbereda intervjuerna valde vi att använda intervjufrågor som kan ge fylliga och variationsrika svar så kallade kvalitativ undersökning. Under planeringen av våra intervjufrågor så var vi noga med att återkoppla till vårt syfte. I början av en intervju är det bra att ha sakliga frågor för att börja lite mer lättamt innan vi fortsätter med mer utvecklande frågor så som varför och hur – frågor, och även uppföljnings frågor (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:298). Inför intervjuerna kontaktade vi dessa förskolor där vi valde att intervjua sex pedagoger.

Det är av stor vikt att pedagogerna fick reda på syftet med arbetet, att de garanterades anonymitet samt att inspelningarna skulle raderas efter att de analyserats. Vi valde sedan att använda oss av diktafon för att spela in intervjuerna medan en utav oss tog minnesanteckningar då den andra intervjuade. På detta sätt kan vi koncentrera oss på informanterna. Genom att spela in intervjuerna krävs det att vi sedan transkriberar samtalen för att kunna analysera dessa på en djupare nivå. Eftersom vi tidigare var bekanta med våra informanter så var vi väl medvetna om att försöka vara så neutrala och distanserade som möjligt. Detta var viktigt då undersökningen inte skall påverkas och bli mindre trovärdig, eftersom det är lätt som intervjuare att ta de kommande svaren för givna (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:292).

5.5 Studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

En kvalitativ forskning skall uppfylla kraven på validitet och reliabilitet där man skall kunna beskriva hur man samlat in och bearbetat data på ett hederligt sätt. Genom att genomföra en kvalitativ undersökning arbetar man fortlöpande med validitet, reliabilitet samt generaliserbarhet under hela arbetsprocessen. Det handlar om att forskaren samlar in data på ett tillförlitligt vis och att analysen görs på ett grundligt och objektivt sätt. Generaliserbarheten står för vem resultaten gäller. I vår undersökning är arbetet riktat till alla som är verksamma inom förskola och skola samt studenter inom lärarutbildningen. I en kvalitativ studie avgör läsaren generaliserbarheten efter det att hon/han tagit del av genomförandet och de resultat som presenteras och analyseras. Generaliserbarhet är det vunna resultatens räckvidd, delvis hur långt de är giltiga. Vidare får annan forskning visa på om resultat stämmer överens med fler förskolor. Validitet innebär att forskaren mäter det som är väsentligt i sammanhanget (Kvale 2009:200–202 &

<http://infovoice.se/fou/bok/10000035.htm>). I vår undersökning har vi en god validitet då vi har intervjuat personer som kan ge oss en sådan nära verklighet av hur verksamheten ser ut. Våra informanter är pålitliga genom detta avseende och vi har omsorgsfullt valt ut frågor för att få så tillförlitliga svar som möjligt. Däremot kan det finnas vissa reliabilitetsbrister då informanterna hade tid för att förbereda sig inför intervjuerna. Andra brister finns då informanterna kan tolka frågorna fel, gissar till sig svaren eller kanske har en dålig dag. Eftersom vi intervjuade ett helt arbetslag på varje förskola, så anser vi att vår studie har en bra reliabilitet. Detta då alla informanter gav liknande svar. Vi skulle kunna ha fått högre reliabilitet genom att göra fler intervjuer, men vi anser att denna tid för uppsatsen inte hade räckt till för fler informanter än sex. (Stukat 2005:125–130)

5.6 Etiska riktlinjer

Av etiska skäl är informanterna anonyma och vi har gett dem fingerade namn som vi fortsättningsvis kommer att benämna som informant 1 till 6. Inför intervjuerna förklarade vi för informanterna att ljudupptagningen endast kommer att användas för undersökningens syfte. Vi var noga med att klargöra för varje informant att deltagandet av intervjuerna var frivilligt och att det skulle bandas genom ljudupptagning. Vi tycker det är viktigt att informanterna är införstådda med att ljudupptagningen kommer att raderas efter vår bearbetning av den. De som intervjuas skall inte behöva känna sig besvärade eller utsatta, därför valde vi att undvika personliga och känsliga frågor. Det som kan uppfattas som känsligt i detta avseende är frågor som formuleras på ett sätt som gör att det kan kännas bedömande eller bli förhörsliknande. Vi intervjuade varje informant enskilt i ett lugnt och avskilt rum (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud 2007:302). Inför varje intervju klargjorde vi att de gärna fick hoppa över frågor som kändes obekväma och att de fick avbryta intervjun när som helst.

6 Resultatredovisning

Här kommer vi att presentera vårt resultat utifrån våra kvalitativa intervjuer. Resultaten är tematiserade utifrån vårt syfte våra frågeställningar samt informanternas svar. Intervjufrågorna finns bifogat som bilaga A. Informanterna är beskrivna i metodologiska genomförandet i avsnittet undersökningsgrupper. Där informant 1-3 arbetar på Smultronets förskola medan informant 4-6 arbetar på Blåbärets förskola.

6.1 Pedagogers relation till musik

Under samtliga intervjutillfällen så berättar pedagogerna att de alla fått behandla mer eller mindre musik i sin utbildning. Vissa fick chansen att spela gitarr samt utveckla sång och dans. Alla pedagoger fick i sin utbildning testa på att spela med olika rytmikinstrument och tycker att de fick bra tips och idéer att använda i sin yrkesroll. Informant 2 (Lärare mot de yngre åldrarna, 31 år) berättar att:

”Vi hade en underbar musikkurs, mycket sång, dans, gitarr. Det var mycket traditionella sånger som var tänkta både till barn i förskolan men även till skolan. Vi fick även lära oss lätta små knep som att spela musik med stenar och andra naturmaterial”.

Pedagogernas relation till musik uttrycks att vara något väldigt centralt i deras liv. Där musiken skapar både en avslappnande, glädjeric och energigivande atmosfär. Däremot så var det en av pedagogerna som ansåg att musik inte betyder något speciellt. Det sprider glädje i barngruppen, men har ingen stor roll i hennes privatliv.

6.2 Pedagogers relation till språk

Pedagogerna ser även att språket är betydelsefullt för oss människor då vi använder oss av det när vi kommunicerar med varandra.

Så här uttrycker sig informant 5 (Förskollärare, 39 år):

”Det är viktigt att man utvecklar sitt sätt att kommunicera på. Däremot finns det inte alltid tid för att kommunicera med barnen eller att vara medupptäckande med dem. Det är det som är roligast, att vara med och få reda på barnens tankar”.

Även om hon ibland känner att det inte hinns med så gäller det att vara flexibel som pedagog och låta det ta tid för att kunna stanna upp och lyssna. Även Informant 2 anser att det är viktigt att lyssna på barnen och använda ett utvecklande språk så barn får tänka efter. Hon menar vidare att man inte bara skall ge korta instruktioner utan formulera sig på ett sätt som får barnen att fråga tillbaka. Sammanfattningsvis så ser samtliga pedagoger att både musik och språk är en del av vardagen och betyder mycket för varje individ.

6.3 Musikens roll i förskolan

Samtliga pedagoger anser att musik är en viktig del utav barns utveckling, därför är musik en del av förskolornas vardag. Pedagogerna på Smultronet ger flera konkreta exempel på hur de använder musiken i förskolan. De berättar att de har minst en musiksamling varje dag där barnen får sjunga, spela instrument och dansa. I planeringen av samlingarna utgår pedagogerna ifrån barnens intressen. De har för tillfället trumman som en central del i deras musiksamlingar.

Informant 1 berättar att:

”Vi försöker använda musik ganska mycket, det kommer in sekundärt. Vi har samlingar eller så kan barnen lyssna på musikskivor som de gillar. Det kommer mycket musik från barnens egen efterfrågan. Använder musikinstrument, sjalar, trummor och andra material. Gymnastik, där finns musiken också, det blir en del rytmik också. Musiken är viktig eftersom våra barn är tvåspråkiga. Ramsor och sånger är väldigt tacksamt att använda. Sedan har vi vissa sånger som vi använder i veckorna, lätta sånger som skall upprepas så att de lär sig”.

Pedagogerna på Smultronet berättar vidare att de använder sig av så kallade sångpåsar. Dessa sångpåsar innehåller figurer som barnen skall kunna koppla till olika sånger. Informant 1 förklarar att det är viktigt att arbeta mycket med kroppsspråket så som rörelser samt olika tecken då det blir tydligt för barnen att förstå vad man sjunger. Informant 1 ger ett exempel på låten ”i ett hus i skogens slut”, där kroppsspråket förtydliggör betydelsen av orden.

”Våra barn då som inte har språket, då är det viktigt att ha rörelser till framför allt vi som har arbetat mycket med tecken. Det blir tydligt för barnen att förstå vad vi sjunger. Vi har språkpåsar vilket även är sångpåsar och det är ju också väldigt tydligt för barnen exempel ”i ett hus i skogens slut” Har ett hus, en hare, en tomte och kanske en gran. Då blir det ju jättetydligt för barnen”.

I jämförelse med förskolan Smultronet så använder Blåbäret också musiken som ett komplement i det dagliga arbetet med barnen. Däremot utgår de ifrån olika teman och därefter planerar olika samlingar där de har i syfte att barnen skall få känna rytmen i kroppen och prova på olika rörelser. Genom detta menar informant 4 (Förskollärare, 49 år) att barnen stärker sitt självförtroende när de får träna på att ”våga” stå framför varandra och röra sig. Även om musiken är en del av vardagen uttrycker sig samtliga pedagoger att det skapas vissa aktiviteter där musiken är central såsom samlingar. Vid dessa tillfällen handlar det om att barnen skall få träffa varandra för att skapa gemenskap i sociala samspel. Under dessa samlingar är det pedagogerna som har planerat och styrt upp innehållet, där de utgår från barnens intressen. Utöver musiksamlingarna beskriver informant 5 att hon gärna sjunger med barnen i de olika vardagliga sysslorna så som vid blöjbyten och påklädning, eller för att lätta upp stämningen om ett barn är ledset.

”Alltså jag försöker sjunga och tar till att sjunga med barnen även i andra situationer, när de tar på sig eller speciellt om det är lite jobbigt så sjunger man en liten sång och tramsar till det lite så blir det oftast mycket lättare”.

Barn får inspiration av pedagogerna och lyssnar gärna på CD-skivor samt sjunger i deras olika lekar. Därför ser pedagogerna att musik är en central del i förskolan. På de båda förskolorna använder sig barnen av de sångmaterial som pedagogerna har presenterat i deras vardagliga lekar. Det är allt ifrån musikskivor, instrument, sjalar samt annat material. Genom detta anser pedagogerna att även barnen ser musiken som betydelsefull.

”Vi har musik dagligen på den så kallade goddagsamlingen som vi har före maten. Sedan har vi ju andra aktiviteter som till exempel på eftermiddagen så vill ju barnen sätta på en CD, kassett eller någonting. Då är vi i vår lilla lekhall och sjunger och dansar till sångerna. Så det används mycket” (Informant 6).

Sammanfattningsvis ser samtliga pedagoger betydelsen av att använda musiken i förskolans vardag. De använder musiken både i samlingar samt i andra aktiviteter så som vid påklädning, matsituationer, blöjbyten med mera. De ser hur musik och sång skapar vilja och lust hos barnen och därför blir detta ett bra verktyg där barnen får utvecklas. Samtliga ser även hur dessa musikupplevelser skapar en gemenskap i sociala samspel.

6.4 Musik som ett didaktiskt verktyg i barns språkutveckling

Förskolan Smultronet använder musik och rytmik för att barnen skall utveckla sitt språk och ge dem en ”skjuts” in i språket. Pedagogerna menar att eftersom de har barn med olika etniska bakgrunder så måste de arbeta med språket på ett medvetet sätt. Detta ser Smultronet som viktigt just för att förskolan är mångkulturell. Informant 1 (Barnskötare, 44 år) menar:

”Musik är öppningen för språket och vi använder det varje dag. Här kan man inte bara köra på, utan här låter vi allt få ta sin tid. Eftersom vi har flerspråkiga barn som behöver arbeta mycket med känslan i språket”.

Därför arbetar pedagogerna mycket med andra uttryckssätt så som kroppsspråk och olika tecken för att komplettera det verbala språket. För att barnen skall få en förståelse kring olika begrepp så sjunger de olika sånger som de kan relatera till. Informant 1 beskriver exempel hur de använder olika sångpåsar för att de skall få chans att konkretisera sångens händelser. Vidare berättar informant 3 (socialpedagog, 42 år) att:

”Vi använder musiken rätt mycket och det har blivit framför allt ett viktigt ämne för vissa barn. Det finns framför allt ett barn som har öppnat sig helt genom musiken och det är hennes sätt att uttrycka sig igenom. Det är både genom sången men även dansen. Det är hennes språk”.

Informant 3 berättar att de använder tecken till olika ord vilket blir som en symbol i sångerna och talet och detta sjungs in. Alla barnen har ett teckenförråd som består av cirka 70 tecken. Genom dessa skapas ytterligare ett sätt för barnen att kommunicera och förstå varandra. I deras musiksamlingar använder de sig av olika ramsor, sånger samt rytmik för att få in melodin i språket. Informant 1 beskriver musik som en återupprepning, som en ramsa och därigenom är det lättare att komma ihåg orden samt att barnen får en skjuts in i uttalet. Vidare beskriver informant 3 att barnen klappar takter till namnen och använder sig av rekvisita så som sjalar och instrument. Hon menar att på så sätt skapas det en inlevelse i musiken. Detta gör även barnen intresserade och skapar större möjligheter att utveckla deras språk.

”Man får in så mycket i musiken, socialt samspel och språket, det blir något gemensamt för alla barnen! Just nu är olika instrument så som trumman en del av vår vardag. Trummorna har barnen fått bygga själva och använder varje dag”.

Pedagogerna på Smultronet ser hur barnen utvecklas genom musiken och använder därför detta på ett medvetet sätt i barnens språkutveckling. Personalen på Blåbäret ser också möjligheterna med musik som ett språkutvecklande medel. Med hjälp utav ramsor och sånger förstår barn mer av språket och detta ser pedagogerna som positivt för de barn som är sena i sitt språk.

Informant 4 menar vidare att:

”Genom musik så skapas det nyfikenhet och intresse hos barnen och genom detta så hittar de språket”.

Informant 1, på Smultronet anser att även ifall musik är lustfyllt är det inte alla barn som vill vara delaktiga. Det är därför viktigt att låta dessa bli bekväma med aktiviteterna, vilket kan vara att bara sitta med och se när de andra barnen leker. Här är det viktigt att varje pedagog ser vad det enskilda barnets intressen är för att stimulera deras nyfikenhet, på detta sätt skapas det en vilja hos barnen att vara med i aktiviteten.

Förskolan Blåbäret använder sig av musiken som ett sätt för barnen att få uttrycka sig. De menar att det inte bara är genom sångerna i texten som barnen får formulera sig, utan även genom kroppsspråket. Därigenom får barnen tillfällen till att uttrycka sig på många olika sätt. Informant 4 berättar att det finns många sånger där de kan lära sig olika begrepp exempelvis under, över och på och så vidare. Genom detta får barnen en förståelse för olika begrepp. Hon menar vidare att pedagoger skall vara uppmärksamma på när barnen börjar sätta in begreppen i deras egna sånger. Här skall vi pedagoger finnas tillhands och uppmuntra detta. Pedagogerna på Blåbäret försöker utmana barnen i deras ordförståelse samt deras sätt att uttrycka sig genom musik samt sagoläsning. Här försöker de prata mycket med barnen där syftet är att de skall få formulera sig och sätta ord på det de upplever. Även genom sång och musik blir barnen utmanade i sin språkträning. Rytm i kroppen med dess rörelser ser pedagogerna också som ett bra verktyg till barnens utveckling. Informant 5 trycker på vikten av musik, speciellt med barn som har olika språksvårigheter.

”Barn lär sig lättare när de känner lust och glädje som musiken frambringar än när man bara sitter och tragglar någonting. Det är just här språkmelodin sätter fart och hjälper barnen i sin språkutveckling. Upprepningen av sånger är också viktigt då det blir ett sätt för barnen att komma ihåg begrepp. De lär sig begreppen för att sedan kunna använda när de kommunicerar med andra”.

För att få in språkmelodin så använder informant 6 (Förskollärare, 48 år), sig av trumman där barnen kan få slå stavelserna i deras namn. Genom att använda trumman får barnen uppleva olika ords uppdelningar och på så sätt lättare lära sig språket. Pedagogerna ser det betydelsefullt att barn får leka med ord. Utifrån deras svar verkar de förstå att språkutvecklingen sker i olika faser, men är dock inte medvetna kring hur, mer än att musik är ett bra medel för att utveckla språket på olika sätt. När vi jämför förskolorna så ser vi att Smultronet använder sig mer av olika tecken samt kroppsspråket som ett sätt att kommunicera på. Medan Blåbäret använder kroppsspråket som ett förtydligande och komplement till det verbala språket. Både Smultronet och Blåbäret ser vikten av användningen av olika kommunikativa medel så som kroppsspråket. Sammanfattningsvis har musiken en stor roll i förskolornas vardag. Skillnaden mellan förskolornas arbetssätt är hur sammansättningen i barngruppen ser ut till ett etniskt perspektiv och detta påverkar även hur pedagogerna använder musiken. Eftersom Smultronets förskola har barn som är tvåspråkiga så används musik främst i syfte att utveckla och ge dem ett gemensamt språk. Här används och kombineras de verbala och icke verbala språken för att underlätta barnens språkliga utveckling. Däremot satsar de mer på de icke verbala språken då dessa underlättar för barnen att kommunicera med varandra. Blåbäret utgår från olika teman när de planerar musiksamlingarna.

Här får barnen använda hela sin kropp när de sjunger och genom dessa kroppsrörelser arbetar de fram ords betydelser och där får barnen även känna in rytmer och olika taktarter. De använder precis som Smultronet rytmen och olika taktarter, men barnen på Smultronet använder trummor oftare än Blåbäret. Musik och språk används hela tiden som ett didaktiskt verktyg i barns utveckling. Informant 1 menar att ”musik är a och o för språket”.

6.5 Det finns bara möjligheter med musik!

Samtliga pedagoger på förskolorna Smultronet och Blåbäret anser att det bara finns möjligheter med musik. Informant 4 menar att det inte finns några hinder då musik kan göra så att det ”lossar” för barn med olika språksvårigheter. Fördelarna i detta är att det blir en komplettering till andra arbetsmetoder som skapar en variation. Informant 3 är den enda av pedagogerna som tar upp ett scenario som kan upplevas som ett hinder. Det är de barn som inte vill vara med under musiktillfället. Men det blir inget hinder i sig då de får sitta och titta på och kan på så sätt skapa intresse för musik. Alla pedagogerna har fått tillfälle att lära sig att spela gitarr i sin utbildning, men endast en av pedagogerna använder sig av denna. Därigenom kan det bli ett hinder om man som pedagog inte vågar. Den allra första responsen av pedagogerna var att det bara finns möjligheter. Man får in så mycket i musik så därför är det svårt att se några hinder i att använda detta verktyg. Musik skapar gemenskap och en massa möjligheter!

7 Analys och diskussion

I detta avsnitt kommer vi att visa på kopplingen mellan våra resultat och tidigare forskning. Vi kommer även analysera utifrån den sociokulturella teorin och läroplanen för förskolan. Efter tematiseringarna kommer det en diskussion och avslutningsvis sammanfattar vi studiens utgångspunkter i ett slutord.

7.1 Pedagogers relation till musik och språk

Vi är alla musiska människor och samtliga pedagoger uttrycker att musiken har en betydande roll i deras liv och är en viktig del i förskolans uppdrag. Samtliga av författarna som vi anger i avsnittet tidigare forskning menar att musik har en stor del i människors levnadssätt och det bringar oss både glädje och avslappning. Detta bekräftar pedagogerna då de menar att musiken är väldigt centralt i deras liv och skapar både en avslappnande, glädjerik och energigivande atmosfär. Däremot så var det en av pedagogerna som uttryckte att musik inte har så stor roll i privatlivet, men det sprider glädje i barngruppen. Här gör hon en skillnad mellan sig själv som privatperson och som pedagog. Vi kan här jämföra med hur Jederlund beskriver musik. Han menar att den ger lust i människor och genom denna lust blir vi inspirerade och känslomässigt berörda att vilja utvecklas (2002:29). Detta bekräftas av informant 6 som menar att:

”Musik betyder mycket (ler). Även om jag är en utav dem som inte kan sjunga (skratt), eller spela instrument så älskar jag musik. Att höra på musik, dansa till musik. Man blir en helt annan person när musik är med. Den ger mig en känsla här inne (pekar på sitt hjärta). Allting blir så mycket lättare och enklare, roligare. Och för barnen tror jag det ger mycket. Det märks ju för de tar till sig saker på ett helt annat sätt när man tar in musik”.

Det finns flera olika uttryckssätt som musik och rytmik, genom detta kan barnet börja känna språkets melodi. Språket är enligt pedagogerna ett betydelsefullt verktyg i barns kommunikation och båda förskolorna koncentrerar sig på att utveckla barnens språk genom musik i verksamheten. Informant 5 menar att om man skall kunna utveckla barnen i deras språk så bör man utveckla sitt eget sätt att kommunicera. Detta anser även informant 2 då vi skall stimulera barnen genom att använda ett utvecklande språk. Därigenom så utmanas barnen i sitt tänkande. Enligt Eriksen Hagtvet är det verbala språket ett avancerat verktyg då det innehåller regler och har en specifik uppbyggnad. Det är genom barns upplevelser och erfarenheter som de utvecklar sitt tal. Därför är det viktigt att vi skapar möjligheter till samspel där barnen lär av varandra (2004:99–100). Vi tycker att musik skapar många tillfällen för lärande där språket är en central del. Här kan pedagoger exempelvis låta barnen beskriva olika känslor genom att spela på olika instrument eller låta barnen tillsammans associera olika djur till en sång. I barns sociala samspel finns det vissa kännetecken som är viktiga för deras lärande. Det allra viktigaste är det den sociala samvaron, där barns kunskaper utbyts i interaktioner med andra människor. I mötet med andra människor använder de sig även av vissa hjälpmedel, medierande artefakter. Vygotskij menar att det viktigaste medierande verktyget är språket, kommunikationen som sker mellan oss människor (Strandberg 2006:10).

Utifrån våra beslut samt tidigare forskning anser vi att musiken har en stor roll i människans vardag. Detta tror vi beror på att musiken ger oss människor en sådan glädje samt inspiration och genom dessa upplevelser skapas det minnen för livet. Musiken skapar även en gemenskap och för att vi människor skall kunna socialiseras behöver vi vårt språk. Därför anser vi precis som pedagogerna att språket har en betydelsefull roll i vårt sociala liv. Människor är beroende av att passa in i samhället (Sundin 1995:44). Här ser vi en koppling till den sociokulturella teorin som hävdar att vi lär i samspel med varandra. Genom dessa samspel utbyts våra erfarenheter och kunskaper där språket är ett viktigt medierande verktyg (Strandberg 2006:10). Därför bör vi pedagoger använda oss av ett utvecklande språk i interaktion med barnen så att de själva utvecklar ett nyanserat språk.

7.2 Musikens roll i förskolan

Smultronet och Blåbäret använder musik i den dagliga verksamheten och de båda förskolorna har tydliga mål och syften med sin musikundervisning. I jämförelser mellan Smultronet och Blåbäret har vi sett vissa skillnader och likheter. Smultronet arbetar mycket utifrån det barnen är intresserade av här och nu, medan Blåbäret har planerade musiksamlingar utifrån barnens intressen genom olika teman. Här ger dem konkreta exempel på hur de arbetar med musik. Pedagogerna på Smultronet berättar att de har minst en musiksamling varje dag där barnen får sjunga, spela instrument, dansa och använda andra rekvisitor så som sjalar. De har för tillfället trumman som en central del i deras musiksamlingar. Även Blåbäret har minst en musiksamling varje dag och vid dessa tillfällen vill de att barnen skall skapa en gemenskap i sociala samspel. I musiksamlingarna använder de sig av olika gosedjur där barnen får associera till sånger, ibland använder de sig även av sångkort, instrument och CD-skivor. Här ser vi att pedagogerna ser betydelsen av att använda musik i den vardagliga verksamheten. Pedagogerna anser att de estetiska och praktiska aktiviteterna är viktiga då de ger en variation i barns utveckling och lärande. Detta stödjer Jernström & Lindberg då de menar att dessa praktiska former erbjuder en alternativ väg till kunskaper. De menar att musik är en av dessa former som är viktiga att lyfta fram i läroprocessen. Här integreras de praktiska och teoretiska ämnena (1995:132). Läroplanen för förskolan (Lpfö98), trycker på vikten av att använda skapande ämnen så som musik. Här får barnen ett varierat sätt att uttrycka sig på. Genom de estetiska formerna skapas det möjligheter att kommunicera med hjälp av olika uttrycksmedel såsom sång, musik, dans och rörelse. Allt detta skall vara en del av den vardagliga verksamheten på förskolan (Skolverket 2006:6-7).

Centerheim-Jogeroth visar på att när vi sammanför de teoretiska och praktiska formerna så aktiveras båda hjärnhalvorna. Det är därför viktigt att använda sig av varierande lärometoder för att stimulera olika delar av hjärnan. När båda hjärnhalvorna stimuleras skapas en större förståelse för det barnen lär sig och det bildas en helhet (1998:7-11). Dewey förespråkar att vi lär oss genom konkreta upplevelser och aktiva handlingar. Det vi upplever och kan sätta i ett sammanhang är kunskap som vi minns under en längre period. Han menar att vi lär genom att göra, "learning by doing" (Vesterlund 2003:17). Här finns stöd hos Vygotskij som hävdar att vi lär oss i situationsbundna aktiviteter, där platsen är viktig för lärandet (Strandberg 2006:10). Detta kan vi se att pedagogerna på förskolorna arbetar utifrån, då de trycker på vikten av att barnen skall få uppleva olika begrepp med hela kroppen. Barnen får till exempel skapa förståelse genom olika kroppsrörelser till sånger. I rytmik får barnen känna in puls och takt med olika instrument och på så sätt får in språkets melodi.

Pedagogerna på Smultronet använder även andra uttrycksmedel så som sjalar, även här får barnen känna in takt och rytm när sjalarna svävar runt i luften i takt till musik. Detta bekräftar informant 1 när hon berättar att:

”Det kommer mycket musik från barnens egen efterfrågan. Vi använder musikinstrument, sjalar, trummor och andra material. I gymnastik använder vi musik och rytmik. Ramsor och sånger är väldigt tacksamt att använda”.

Utöver förskolornas musiksamlingar använder de musik i andra aktiviteter och vid dagliga sysslor så som påklädning, blöjbyten och vid matsituationer. Informant 5 berättar att

”Alltså jag försöker sjunga och tar till att sjunga med barnen även i andra situationer, när de tar på sig eller speciellt om det är lite jobbigt så sjunger man en liten sång och tramsar till det lite så blir det oftast mycket lättare”.

När pedagogerna sjunger i spontana situationer så som vid maten, påklädning eller vid blöjbyte kallas denna sång för spontansång. Enligt Bjørkvold innefattar spontansången kroppsrörelser, tal och sång. När vi pedagoger tillsammans med barn uttrycker oss genom spontansången använder vi oss av vår fantasi. Denna lekform är betydelsefull i barnens framtida uttrycksförmåga (2005:65). Enligt Orff är musiken en stor del av människans liv där vi har lika lätt att ta till oss musiken som vårt eget modersmål (Vesterlund 2003:14–15). När informant 5 använder sången i vardagliga aktiviteter blir musiken en del av barnets livsvärld. Genom detta utvecklar barn en språkförståelse som tar sin början i sångens melodi och rytm. Barn utvecklar på så sätt ett intresse för musik och de vardagliga sysslorna blir lättare att hantera då musik skapar en trevligare stämning. Vi kan koppla det till Bjørkvold då han menar att musiken blir en slags verklighetsflykt för människan. Vi borde alla aktivt använda musik, då den stimulerar våra fantasier och påverkar vårt inre bildskapande. Genom detta får barnen chans att fantisera sig bort i lekens lustfyllda form (2005:41). Musik handlar inte om prestationer utan om upplevelser där processen är det viktiga, inte resultatet (Jederlund 2002:126). Pedagogerna kan se hur barnens lekar samt andra sysslor fylls av sång och dans. Detta visar att musiken även används spontant av barnen i andra situationer än i musiksamlingarna. Pedagogerna kan se hur barnen utvecklar sitt språk men även sin sociala förmåga i gemenskap med andra. Genom detta anser pedagogerna att även barnen ser musiken som betydelsefull.

7.3 Musik som ett didaktiskt verktyg i barns språkutveckling

Genom tidigare erfarenheter så har en av oss upplevt att tvåspråkiga barn har lättare att uttrycka sig genom musik än i den vardagliga konversationen. Detta stödjer pedagogerna på Smultronet där de berättar hur ett barn öppnat sig helt genom musiken. Det är hennes enda sätt att uttrycka sig på, musiken blir på så sätt hennes språk. Detta styrker även Bjørkvold där han menar att man genom sång och lek når alla barn. Dessa musikupplevelser ger möjlighet att skapa ett gemensamt språk och detta är speciellt betydelsefullt med barn från olika etniska kulturer. Han menar att barn blir mer jämbördiga då det i musikupplevelsen skapar en ömsesidig förståelse. Detta är viktigt när de ligger i olika utvecklingsfaser, då musiken skapar möjlighet att nå alla barn (2005:63). För ett barn som är tvåspråkigt kan det underlätta att uttrycka sig genom musik då det inte finns något rätt eller fel. I de estetiska uttryckssätten blir barnen mer fria och på så sätt vågar de öppna sig mer.

Hammershøj anser att, genom att låta barnen få uttrycka sig i musik skapas det en självkänsla hos dem och deras självförtroende växer, här är det också viktigt att vi ger beröm och stöd (Hammershøj 1997:45).

Detta uttrycker även Bjørkvold och menar att vi människor vågar släppa taget och uttrycka oss fritt genom musiken. Genom musiken låter vi fantasin flöda och tillsammans med våra sinnen skapar vi sammanhang och ordning i det vi upplevt. För barn är de estetiska ämnena ett naturligt sätt att skaffa sig kunskaper på och för att förstå sin omvärld. Här släpps fantasin lös i lekande former och detta är viktigt då vi alla behöver fantisera för att bli förnuftiga (2005:42–43). Pedagogerna på förskolorna visar på att de tycker musik är ett bra arbetssätt för att utveckla barnen både socialt, emotionellt och fysiskt. Detta skapar samband mellan de teoretiska och praktiska ämnena. Utan fantasi finns ingen möjlighet till att utvecklas och lära i framtiden. Med detta menar Vygotskij att vi alla behöver fantisera för det skapar kreativitet och möjliggör det konstnärliga, tekniska och vetenskapliga skapandet hos människan. Fantasin har även en stor roll då det vidgar ett barns erfarenheter (Vygotskij 1995:14).

Informant 1 beskriver att de använder musiken varje dag då det är en öppning för språket. Vi får en tydlig förståelse hur Smultronet använder musik och rytmik och deras huvudsyfte är att barnen skall utveckla sitt språk. Samtliga pedagoger beskriver att musiken är ett bra redskap i barnens språkutveckling och det är framför allt bra för barn som är tvåspråkiga. Musiken ger dem en ”skjuts” in i språket. Det är betydelsefullt att vara medveten om vikten av de estetiska uttrycksformerna. Detta för att under tiden på förskolan utvecklar barnen en grund i musiken. Barnen går från att känna igen melodier till att sjunga barnsånger utan någon hjälp från en vuxen. Den fria leken är viktig i barns utveckling då de använder leken som ett sätt att bearbeta sina upplevelser, genom till exempel symmetriska lekar utvecklas språket samt motoriken (Sundin, 1995:110 & Centerheim-Jogeroth, 1988:24 & 47). Genom leken utbyts även barnens olika erfarenheter och de lär sig av varandra. Här kan vi se likheter i det sociokulturella perspektivet då det trycker på vikten av att barnen skall känna glädje i sitt lärande. Det är själva aktiviteten som är betydelsefull för barns utveckling och lärande. Det är i interaktion med andra som vi utbyter erfarenheter och kunskaper (Strandberg, 2006:10).

Informant 4 uttrycker sig såhär:

”Språkutveckling är att ge barn många olika vinklar på vad språket kan vara, att man kan använda språket på många olika sätt. Även att utmana barnen i att få en ordförståelse och att kunna uttrycka sig. Språket är ju inte bara ord utan det är ju kroppsspråket också”.

Samtliga pedagogerna på båda förskolorna inser vikten av att förtydliga musik och sånger med hjälp av kroppsspråk och olika tecken. Personalen på Smultronet använder sig även av så kallade sångpåsar som ett sätt att illustrera sångerna. Att använda kroppen som ett komplement till det verbala språket förstärker barnens språkförståelse. Det verbala språket är ett komplement till det icke verbala, men för att barn skall känna att språket är meningsfullt måste de få uppleva och uttrycka sig (Jederlund 2002:18). Att till exempel sjunga sånger med rörelser till ger en större innebörd i vad man sjunger. Det blir också lättare att komma ihåg sången då du varit med och upplevt den med hela din kropp (Bjørkvold 2005:158). I en musiksamling är det grundläggande att ha tydliga mål så att barn får en stimulans i sin utveckling. Uddholm beskriver att pedagogerna skall skapa trygghet, väcka intresse och få gruppen att känna samhörighet (1995:53). I en musikstund är det betydelsefullt att pedagoger lockar med lust och låta barnen prova på.

Pedagogerna på Smultronet använder trumman som barnen får prova att spela på. Här får de trumma stavelserna i deras namn och känna på puls och takt. Enligt Orff tar barnets språkutveckling sin början i rytmen och klangen ifrån rim och ramsor, deras egna namn eller från enkla barnsånger (Vesterlund 2003:15). Informant 3 förklarar att:

”Man får in så mycket i musiken, socialt samspel och språket, det blir något gemensamt för alla barnen! Just nu är olika instrument så som trumman en del av vår vardag. Trummorna har barnen fått bygga själva och använder varje dag”.

Genom att använda sig av rekvisita i musiksamlingar kan det locka de barn som inte vanligtvis tycker om att sjunga i samlingarna. Pedagogerna på båda förskolorna använder sig av instrument, sjalar eller gosedjur för att väcka intresse och engagemang hos barnen. Detta bekräftar en av pedagogerna på Smultronet då hon säger att en ny rekvisita kan få de barn som inte varit intresserade till att tycka om musiksamlingarna. Det gäller att hitta det som intresserar varje enskilt barn. Vesterlund beskriver hur pedagoger kan använda sig av olika rekvisitor så som sjalar, trummor samt andra instrument. Dessa kan vara bra att använda för att göra musikstunderna roligare samt att göra det lättare för de blyga barnen att komma in i gemenskapen (2003:44). Pedagogerna använder sig av rim och ramsor och de uttrycker hur de på så sätt skapar ett intresse för barnen. Genom rim och ramsor blir barnen nyfikna på språket som skapar ett lustfyllt lärandetillfälle. Informant 4 berättar att:

”Man kan se hur mycket det kan hjälpa genom sånger och ramsor och såna saker, att de blir nyfikna, intresserade och sen så småningom hittar språket om jag så säger att dem hittar orden”. De kanske vågar göra saker framför varandra. Det är mycket så vi tänker, de skall känna sig bekväma med olika situationer och det kan vi stärka genom rim och ramsor och musiken”.

Denna tankegång finns även hos Jernström och Lindberg som menar att det finns flera olika moment som utvecklar barnen både emotionellt, fysiskt och socialt. Genom olika sånglekar, klappvisor, ramsor och pulsövningar så utvecklar vi barnens musiska sida. Barnen utvecklar sin motorik, gruppdynamik och olika musikaliska element så som tempon, rytmer, betoningar i orden, improvisation, puls samt takter (1995:46–57). Genom rim och ramsor skapas en känsla för språkets melodi. När man använder olika rim och ramsor tränar barnen språkets olika stavelser och uppbyggnader. Genom att till exempel klappa stavelser delas orden upp och detta skapar en uppfattning kring ordens olika delar. Här fångas även ordens känsla, rytm och takt och skapar en förståelse för språkets melodi (Vesterlund 2003:37).

Informant 5 uttrycker att:

”Barn som har svårt för det här med språk så tror jag musik är jätteviktigt och så tror jag det är mycket roligare att lära sig, än att sitta och traggla någonting. Och just det här med, alltså själva språkmelodin och så, så tror jag att det går in”.

Pedagogen ser betydelsen av att lärandet skall vara lustfyllt och att det är viktigt att skapa ett intresse för språket. Vesterlund ger exempel på hur pedagoger kan introducera en sång, där man i början tar bort melodin för att barnen skall uppfatta textens rytm och ord. Först när barnen förstått innehållet i sången lägger man på melodin. Hon beskriver att det är viktigt att man går igenom textens innebörd för barnen så de förstår vad de sjunger (2003:23). Pedagogerna på Blåbäret anser att genom detta får barnen en förståelse för olika begrepp.

De menar vidare att pedagoger skall vara uppmärksamma på när barnen börjar sätta in begreppen i deras egna sånger. Här skall vi pedagoger finnas tillhands och uppmuntra detta. Under musiksamlingarna försöker pedagogerna utmana barnen i deras ordförståelse. Detta gör dem genom att prata mycket med barnen och försöka få barnen att sätta ord på det de upplever. Genom sång och musik blir barnen utmanade i sin språkutveckling. Här visar pedagogerna att de är medvetna kring hur barnen skall utmanas och stimuleras. För att utmana barnen ett steg längre behöver pedagoger även förstå språkutvecklingens olika faser. Detta för att kunna se varje individs behov. Vi kan koppla detta till Centerheim – Jogeröth som menar att språket utvecklas hela tiden redan från när man är ett litet spädbarn. Språket utvecklas på många olika sätt och i början av språkutvecklingen är hörseln och synen betydelsefulla. Detta för att små barn tar in och härmar den vuxne och på så sätt utforskar språket. En annan del av fasen är att barn innan de talar använder sitt kroppsspråk för att kommunicera och att de har en språkförståelse, men inte ännu har utvecklat talförmågan (1988:13-15). Vi kan se att pedagogerna arbetar mycket med att utveckla barns kroppsspråk, den motoriska förmågan, olika språkljud och så vidare. Därför tycker vi utifrån intervjuerna att pedagogerna ser språkutvecklingens olika faser även om de inte uttrycker detta.

Både Smultronet och Blåbäret vill utmana barnen på ett lustgivande sätt, de visar att de skapar olika tillfällen för detta i det vardagliga arbetet med barnen. Även om förskolorna arbetar på olika sätt så ger de barnen många erfarenheter och upplevelser för att utveckla deras språk. Eriksen Hagtvät menar att det spelar stor roll vilka erfarenheter och upplevelser pedagogerna ger barnen. Språket omger barn flera timmar om dagen och som påverkar deras utveckling. Men hon menar att vi inte bara kan låta detta ske automatisk utan pedagoger måste se till att de kan utveckla sitt språk genom samspel med andra (2004:99–100). Här kan vi knyta an till Centerheim-Jogeröth då hon menar att språkutvecklingen får näring genom de sociala samspel som skapas i bland annat lekens form. Med detta menar hon vidare att barns kunskaper bildas genom det de upplever och erfar då ”språket kommer inifrån”(1988:5). Under den tid som barnen utvecklar sitt talspråk kan det underlätta att de får upptäcka språket genom den prosodiska nivån. Den prosodiska utvecklingen innebär barnens utveckling inom talspråket och den kan delas upp i två olika huvudlinjer, den prosodiska och segmentella utvecklingen. Den prosodiska utvecklingen handlar om de musikaliska språkdragen så som uppdelningen av orden utifrån rytm, intonation och betoning. Detta lär sig barnen genom exempelvis rim och ramsor, rytmik samt när de spelar på trumman. Barnen får känna in språkets melodi och här bärs de nya ljuden fram på ”den prosodiska melodin och den rytm som man redan behärskar”. Den prosodiska utvecklingen är helheten medan segmenten är delarna (Jederlund 2002:77–86).

7.4 Det finns bara möjligheter med musik!

Samtliga pedagoger på förskolorna Smultronet och Blåbäret anser att det bara finns möjligheter med musik. Informant 4 menar att det inte finns några hinder då musik kan göra så att det ”lossar” för barn med olika språksvårigheter. Här kan vi direkt koppla till Uddholm då han beskriver att när vi hittar känslan i språket så sveper vi in i ett flöde och detta skapar en upplevelse. Detta är betydelsefullt för alla språk för då upplever vi en mening i det som sägs. Språket är ett sätt att uttrycka och förstå olika känslor och när vi tillåter oss att bara svepa med i ett flöde så upplever vi dessa känslor. Barn skall få känna ett flöde i musiken då detta skapar möjlighet att uppleva språkets melodi och detta gör så att det ”lossar” för barn med språksvårigheter (1993:27). Vi tror att genom att låta barn uttrycka sig på många sätt så som i musik, utan att korrigeras dem, så börjar de pröva och leka sig fram för att utforska språket.

Barn vågar mer och de som annars har svårt att uttrycka sig får en möjlighet att utan prestationer utforska språkkänslan. Det som tidigare varit jobbigt eller svårt flyter nu bara väl.

Fördelarna i musik är att det blir en komplettering till andra arbetsmetoder som skapar en variation. Förskolans läroplan trycker på vikten att barn skall känna att de kan och är kompetenta individer och skapa tilltro till sin egen förmåga att tänka, handla, lära sig och röra sig. Genom detta skall de få uppleva variationer av läroprocesser så som intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska aspekter. I läroplanen för förskolan går det att läsa vidare hur viktigt språket är för barns identitetsutveckling och att språket behövs för att barn skall kunna utvecklas (Skolverket 2006:6). Musiken bör användas som ett verktyg och den utvecklar barnen på många olika plan. Därför anser Jederlund att det bara finns möjligheter med musik då det skapar social och personlig utveckling och lärande. Som vi tidigare nämnt frambringar musik glädje och detta skapar i sin tur kreativitet. (2002:14). Här kan vi se likheter med Reggio Emilia pedagogiken som förespråkar att vi skall möta barnen och se dem som kreativa individer (Wallin, Mæchel & Barsotti 1981:35 & 45). Denna tankegång återfinns även hos Orff då han förespråkar, att genom musik frambringas glädje och detta skapar lust i barns utveckling. Därför är det viktigt med engagerade pedagoger så barn lär och utvecklas (Vesterlund 2003:16).

Informant 3 är den enda av pedagogerna som tar upp ett scenario som kan upplevas som ett hinder. Hon menar att det kan finnas barn som inte vill vara med under musiktillfällena. Men det blir inget hinder i sig då de barnen får sitta och titta på och kan på så sätt skapa intresse för musik. Pedagogerna skall här se till barnets intresse och tidigare erfarenheter av musik. Det är betydelsefullt att den vuxne utgår ifrån deras erfarenheter och möter dem på den nivå de befinner sig i (Vesterlund 2003:14–15). Här kan vi direkt koppla till den sociokulturella teorin, där pedagogen skall utgå ifrån barnets närmsta (proximala) utvecklingszon. Den vuxne skall fungera som en handledare och utmana barnet i den kontext de befinner sig i. Varje individ lär sig att behärska en viss handling tillsammans med andra för att sedan kunna utföra dem själv (Bråten 1998:43). I musiktillfällena lär barnen av varandra och de skapar en gemensam upplevelse. Det är de specifika aktiviteterna som är viktiga för barns utveckling och lärande. Våra kunskaper utbyts i samvaro med andra människor (Strandberg 2006:10; Vygotskij 1995:20). Under vår intervju ansåg samtliga pedagoger att det finns endast möjligheter med att använda musik som ett redskap i barns utveckling. Man får in så mycket i musik så därför är det svårt att se några hinder i att använda detta verktyg. Musik skapar gemenskap och en massa möjligheter!

7.5 Slutord

Vi har valt att göra en diskussion som rör samtliga av våra tematiseringar då vi bedömer att de delvis går in i varandra. I detta kapitel kommer våra forskningsfrågor att bearbetas för att se om vi fått de svar vi har sökt. Nu i efterhand är det lätt att tänka tillbaka för att se hur vi kunnat göra undersökningen på ett annorlunda sätt. Det vi framför allt har tänkt på är att vi skulle ha velat lägga till några intervjufrågor för att få mer utvecklande svar från vissa av pedagogerna. Genom vår undersökning har vi fått en djupare förståelse kring hur musiken påverkar barns språkutveckling och detta kommer vara användbart i vårt kommande yrke.

Efter vår undersökning kring hur pedagoger arbetar med musik i verksamheten på två förskolor så ser vi att musiken tar stor plats. Även om pedagogerna har olika erfarenheter kring musik så ser samtliga vikten av denna arbetsform.

Våra slutsatser är att både vi och pedagogerna ser möjligheterna med att använda musik som ett hjälpmedel i barns språkutveckling. Vi har genom vår utbildning behandlat musikens betydelse för barns utveckling där vi anser att dessa estetiska ämnen måste få stor plats i verksamheten. Våra resultat tyder på att pedagogerna anser att musiken har en stor roll i barns utveckling, framför allt för språket. Däremot var det svårt att få fram vad de hade för syfte och mål med musiksamlingarna. Detta kan bero på att de koncentrerar sig på barnens intressen och deras utveckling och inte riktigt var medvetna om deras mål och syften. Enligt pedagogerna ansåg de att det fungerade att arbeta på detta sätt, däremot kan det skapa vissa konsekvenser. Vi menar att det är viktigt att ha mål och syfte med sitt arbete och att man stödjer det i läroplanen. Detta arbetssätt skapar struktur då alla pedagoger i arbetslaget arbetar mot samma mål. För att få syn på sin verksamhet är det viktigt att dokumentera och se vad som eventuellt kan behöva förändras. Det är väldigt lätt att annars göra som man alltid gjort för att man tycker att just detta arbetssätt fungerar bra, men det blir oreflekterat. Pedagoger kan synliggöra sitt arbetssätt genom dokumentation och genom detta reflektera över sitt pedagogiska förhållningssätt (Lenz Taguchi 1997:10 & 15). För att kunna reflektera över sitt arbetssätt anser vi att förskolan måste ha tydliga mål och syften över det de gör.

Musik underlättar barns språkutveckling och detta stödjer Jederlund när han anser att ”/.../ ett barn som hittar pulsen i musiken och sången tar ofta samtidigt ett stort steg i sin talspråkutveckling” (2002:20). Därför är det vår roll som pedagoger att låta barn få möjlighet att söka sig in i och erövra världen genom musiken som verktyg. Det är av stor vikt att vi vuxna ger dem rika möjligheter att lyssna, språka och röra sig (Centerheim-Jogeroth 1988:7). Barnet går igenom olika faser i sin utveckling där de genom musik lär sig på ett lustfyllt sätt. Vi har valt att koncentrera oss på förskolebarn i åldrarna 1-6 år. I dessa åldrar är det mycket som utvecklas hos barn så som språket, motoriken samt den sociala förmågan. Därför är det viktigt att vi ger barnet upplevelser och erfarenheter så att de kan utvecklas på bästa möjliga sätt. Barnets upplevelser är grunden i deras språkutveckling (Centerheim-Jogeroth 1988:13–15). Detta bekräftar även pedagogerna på både Blåbäret och Smultronet, då de ser vikten i att barnet får uppleva musiken med hela kroppen. Detta belyser även Eriksen Hagtvet, då hon menar att ord är ”bara” ett av många olika uttryckssätt (2004:50). Pedagogerna använder sig mycket av kroppsspråket som ett komplement till orden. Informant 1-3 beskriver hur betydelsefullt tecken och kroppen är för barn som inte talar samma språk. Kroppsspråket blir på så sätt ett gemensamt kommunikationsverktyg för dessa barn. Informant 3 berättade att varje barn har ett teckenförråd på 70 olika tecken och med dessa kommunicerar barnen med varandra. Hon kan se hur detta förhindrar bråk som lätt kan uppstå när barnen inte kan göra sig förstådda gentemot varandra.

I förskolan påverkar det sociala samspelet barns lärande och utveckling. Barn lär sig mycket av varandra, därför är det viktigt att vi pedagoger planerar lärandemiljön så det enskilda barnet inspireras. Genom detta kan vi ge både den enskilda individen samt gruppen en målinriktad och stimulerande utveckling av språket (Jederlund 2002:77–86). Vårt syfte med arbetet var att se hur pedagoger använder musik som ett redskap i barns språkutveckling. Genom våra intervjufrågor har vi fått flera konkreta arbetssätt och utifrån det kan vi se att de arbetar väldigt varierat. Samtliga pedagoger använder sig av sjalar, trummor, sångpåsar med mera. Detta anser vi är viktigt då lärandet skall vara lustfyllt och intresseväckande för barnen. Alla barn är olika och för att vi skall kunna nå varje barn måste vi ha ett varierande arbetssätt. Detta bekräftar även pedagogerna på de båda förskolorna. Jederlund trycker på vikten av att barn skall utvecklas i lustfyllda lärandetillfällen. Det är genom musikaliska upplevelser som barnen får ökad lust och förmåga att uttrycka sig.

Vi hjälper barnet att utveckla en positiv kommunikativ identitet när vi delar barnets upplevelser i ett språkligt samspel. Pedagoger skall exempelvis visa engagemang och intresse för det barn uttrycker och på så sätt skapa en positiv bild hos dem i den kommunikativa processen (ibid.:20-21).

Det finns inga hinder i att använda musik som ett didaktiskt redskap i barns utveckling. Detta anser samtliga pedagoger. Det var endast en pedagog som kunde se ett eventuellt hinder och det var de barn som inte vill vara med. Här gäller det att vi pedagoger vågar vara med och bjuda på oss själva. Detta kan vi se som ett hinder då vissa pedagoger inte vågar. Under vår musikkurs som vi gått tillsammans, fick vi lära oss att vi måste våga bjuda på oss själva. Detta styrker även Bjørkvold, som anser att vi alla människor är musiska. Vi kan alla sjunga, spela och dansa om vi bara släpper taget. Vi är barnens förebilder och det är vi vuxna som påverkar barnen i deras socialisationsprocess (Sundin 1995:44). Det är den vuxna som sätter regler, normer för vad som är rätt, fel, vackert eller fult. Därför måste vi förmedla till varje barn att de är underbara som individer. Det är vårt uppdrag att se varje barn och att ge dem förståelse kring empati, tillit och skapa ett demokratiskt förhållningssätt.

Vi hoppas att alla barn får uppleva musikens fantastiska möjligheter för att skapa sin egen uppfattning om världen. Vår undersökning visar på att det bara finns möjligheter med musik om vi vuxna bara vågar och att vi kan fånga alla barn. Vi behöver inte vara proffs för att använda musik som ett läromedel. Det är endast vår vilja som sätter gränser. Nya frågor väcks efter vår studie och det skulle vara intressant att se om pedagogerna faktiskt arbetar så som de uttrycker. Det skulle vara intressant att även se hur skolan använder musik eller att följa samma barn in i skolan och jämföra. Det finns mycket att forska vidare på.

Det hade varit intressant att jämföra med en förskola som aktivt använder musik och en som inte gör det för att se vad det resulterar i. Genom en sådan undersökning kanske man skulle få fram att det behövs fler skapande ämnen än vad det finns idag. Vi skall ge barnen ett meningsfullt och livslångt lärande! De estetiska ämnena skapar upplevelser som gör att vi lär för livet. Detta styrker förskolans läroplan som menar att förskolan skall lägga grunden för ett livslångt lärande och verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar.

8 Referenslista

8.1 Tryckt material

- Bjørkvold, J-R. (2005) *Den musiska människan*. Stockholm: Runa.
- Bråten, I. (1998) *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Centerheim-Jogeroth, M. (1988) *Vägen till språket*. Stockholm: Liber AB.
- Eriksen Hagtvet, B. (2004) *Del I Språkstimulering tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och kultur.
- Esaiasson, P, Gilljam, M, Oscarsson H & Wängnerud, L. (2007) *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik AB.
- Hammershøj, H. (1997) *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur.
- Jederlund, U. (2002) *Musik och språk. Ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm: Runa förlag.
- Jernström, E & Lindberg, S. (1995) *Musik lust*. Malmö: Runa förlag AB.
- Kvale, S. (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lenz Taguchi, H. (1997) *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS förlag.
- Strandberg, L. (2006) *Vygotskij i praktiken. Bland plughästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Stukát, S. (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Sundin, B. (1995) *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber.
- Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma.
- Uddholm, M. (1993) *Pedagogen och den musikaliska människan. En bok om musik i vardagsarbetet*. Mölndal: Lutfisken.
- Vesterlund, M. (2003) *Musikspråka i förskolan. Med musik, rytmik och rörelse*. Stockholm: Runa Förlag.
- Vygotskij, Lev S. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos AB.
- Wallin, K, Mæchel, I & Barsotti, A. (1981) *Ett barn har hundra språk*. Stockholm: Kristianstads boktryckeri AB.

8.2 Internet

Skolverket. (2006) *Lpfö98*. Hämtat 1 april 2010, från www.skolverket.se

Skolverket. (2002) *Bildning och kunskap*. Hämtat 27 april 2010, från www.skolverket.se

Infovoice. (2002) *Validitet och Reliabilitet*. Hämtat 15 april 2010 från <http://infovoice.se/fou/bok/10000035.htm>

9 Bilaga A: Intervjufrågor till pedagoger

- Hur länge har du varit verksam som förskolelärare?
 - Hur länge har du arbetat här?
 - Vad består dina arbetsuppgifter av just nu?
- Har du fått några kunskaper kring musik i din utbildning?
 - Om nej, skulle du vilja utveckla dina musiska kunskaper, i så fall vad och hur?
 - Om ja, hur har det sett ut?
- Beskriv hur ni använder er utav musik i verksamheten?
 - Behandlar ni musik och språk separat eller tillsammans?
 - Varför?
- Hur kan musiken användas som ett didaktiskt verktyg?
 - Nackdelar och fördelar?
- Hur ofta har ni musik? Är det en del av vardagen eller en ”rolig aktivitet”?
- Hur ser planeringen ut kring musikundervisningen?
- Vilka mål och syften har ni med musik i förskolan?
 - Varför har ni dessa mål och syften?
- Vad betyder musik för dig?
- Vad är språkutveckling för dig?
 - Hur arbetar ni med det i verksamheten?
- Kan du se några möjligheter eller hinder i att använda musiken som ett redskap i barns språkutveckling?
- På vilket sätt använder ni musiken som ett hjälpmedel i barns språkutveckling?
 - Kan du ge några konkreta exempel på hur ni använder musiken som ett hjälpmedel i barns språkutveckling?